

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ZSIDÓ HETILAP

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Jákob hangja és Ézsau keze a román belpolitikában!

Bibliánkban a két testvér harcol egymással a szülői szeretetért. Amikor Izsák ösapánk már nem látott és fia kapta a jó talatokat, megtapogatta ruháját és ezt mondotta:

A hang a Jákobé, de a kéz Ézsaué!

A mai kormányzati politikában is ilyen „bibliai” állapotok uralkodnak. Tatarescu miniszterelnök oradeai nagy beszéde, amelyre az egész világsajtó feltigyelt és kommentálta, a Jákob hangja volt. Azé a jóságos emberé, aki békét hirdetett meg a megértést ember és ember között. Tatarescu miniszterelnök Oradeán, az ország kirakatában tartott beszéde nyílt és érthető volt. Az érdekek csorbitatlansága mellett együttes munkát propagált mindenkivel, aki ennek a szép országnak határain belül él.

Inculeț miniszterelnökkhelyettes még jobban megtoldotta Calarasiiban tartott beszédében a miniszterelnök szavait. Amikor az ottani liberális párt zsidó tagjai felköszöntötték Inculeț-et, akkor azt mondotta: „A Zsidó Párt, valamint egyetlen kisebbségi párt sem érhet el sikereket, csak mások gyűlöletének kiváltására alkalmasak.” Ezzel a kitétellem nem foglalkozunk ezuttal, majd lesz alkalomunk ennek „ézsauí” mivoltára rámutatni. De amit ezután mondott, az még érdekesebb:

— Tatarescu oradeai nyilatkozata —
amit a kormányban előzetesen megvitattunk, más kisebbségekhez és nem a zsidó lakossághoz szólt, amely ellen a román államnak és a liberális pártnak nincs oka panaszra.

Ez nyílt színvallás! Jákob hangja ez, a jóságos bibliai Jákobé, aki bevallja az igazat. A zsidók ellen nincs panasz! Nem bennünket apsztrófált a miniszterelnök, amikor a kisebbségektől lojalitást követelt. Nem nekünk szólt, mert hiszen a mi lojális viselkedésünkről meg vannak győződve. Ez az elismerés jól esik nekünk tagadhatatlanul és el is vártuk, mert nem érdemeltünk volna rosszabbat. Dolgozó, produktív tagjai vagyunk a társadalomnak és annak az országnak, amelynek határain belül élünk és halnunk kell. Ez a Jákob hangja volt.

Sajnos azonban nemcsak Tatarescu és Inculeț jakóbi hangjával állunk szemben, hanem ézsauí tettekkel is. Épen a „Curentul” anketája során tünt ki, hogy mily domináns szerepe van a román belpolitikában ennek az ézsauí áramlatnak.

Melyik hát az igazi? Jákob hangja-e vagy Ézsau keze? Vagy talán ilyen telemás testvériség az igaz? Mig egyik részén a prim-mi-

niszter halk fuvalomhangon a megértésről, testvériségről beszél, addig Ézsauinak érzett Pop Valér miniszter mást cselekszik.

Nyolcezeröttszáz lengyelországi zsidó főiskolai hallgató sztrájkba lépett

Varsó. — A lengyelországi egyetemeken a nyugtalanságot még növelte a rektorok rendelkezése, amelynek értelmében a zsidó hallgatók külön padokban kell ülnenek az előadások alatt. Ezt a rendelkezést a zsidó diákság mélyen sértőnek találja és ezért egyöntetűen elhatározták, hogy sztrájkba lépnek és nem látogatják az előadásokat. Nyolcezeröttszáz zsidó hallgató sztrájkol. A zsidó diákok harca nagy feltűnést keltett a lengyel közvéleményben és természetesen élénk szimpátiával kísérik a harcot.

Az egymást követő lengyel sztrájkok után, így zsidó-diák sztrájk is foglalkoztatja

Mi zsidók valóban lojálisak, megértőek vagyunk és csak Jákob hangját érdemeljük. S jó volna, ha csak Tatarescu és Inculeț megértő és tárgyilagos hangja irányíthatná a közvéleményt. Ha Tatarescu hangja lenne az igazi meg az Inculețé. Mi legalább is így szeretnénk. És nem rajtunk mulik, ha nem éppen úgy van.

most már a közvéleményt. Mindenesetre a lengyel közélet demokratizálódása felé mutat az, hogy a zsidó diákok ily offenzív lépésre gondolhattak és szánták rá magukat s nem hajlandók többé elviselni a getto-padok meg-alázását.

Bátor és öntudatos lépésüknek minden bizonnyal eredménye lesz, mert a lengyel egyetemi hatóságok nem szerezhetnek ilyen barbár iskolarendszernek érvényt. Mindenesetre a lengyel-zsidó diákok kulturharcát élénk érdeklődéssel kísérik nemcsak az országban, de külföldön is és ez is nyomatékot kölcsönöz sztrájkuknak.

Weizman dr. a világszervezet elnöke rádió útján beszélt az amerikai cionistákhoz

London. — Detroitban az amerikai cionisták konferenciát tartottak, amelyen megvitatták az országépítő alapok jövőbeni helyzetét. Weizman Chaim Londonból rádióbeszédet tartott a detroiti konferenciához, amelyben a palesztinai földvásárlás nagy fontosságát emelte ki. A detroiti konferencia Weizman beszédének hatása alatt két millió dollár rendkívüli alapot bocsájt a Keren Kajemeth

rendelkezésére, hogy Galileában földeket vásároljon. Ezenkívül 50.000 dollárt szavaztak meg azzal a céllal, hogy abból amerikai telepítéseket létesítsenek Palesztinában. A két millió dolláros földvásárlás azt jelenti legfőképpen, hogy az amerikai zsidó közvélemény osztatlan bizalommal viseltetik a palesztinai építési munkával kapcsolatban.

Lezárták a francia-német határt a zsidók előtt?!...

Metz. — A német-francia határt lezárták a zsidók elől. Ez a legújabb hitleri törvény. Minden egyes vonat, amely a határra érkezik, alaposan át lesz kutatva és ha egy zsidót talál, azt erőszakkal visszatartják Németországban és elveszik tőlük utleveleiket. A luxemburgi határon hasonló intézkedéseket tettek, viszont ott azokat a zsidókat, akik visszaakarnak térni Németországba, nem en-

gedik be. Egyik részén nem engedik ki őket, másik határon pedig nem engedik be.

Annál különösebben és meglepőbben hangzik ez a híradás, mert épen a napokban olyan értelmű jelentések érkeztek Németországból, amiről lapunk más helyén be is számolunk, hogy kiengedik a német internálótáborok zsidó lakóit és kényszerítik őket, hogy elhagyják az országot.

Mi a teendő?

Ne legyen a Zsidó Párt üres keret, hanem a zsidóság népkisebbségi vágyainak, akaratainak, célkitűzéseinek kifejezője!

Írta: dr Klein Miksa, cluji ügyvéd.

Készséggel adunk helyet az illusztris közéleti férfiú bátor hozzászólásának, ha nem is mindenben értünk vele egyet. Viszont kíváncsiak volnánk, hogy egy politikai ankét alapjait vesse meg e cikk, melyhez hozzászólásokat szívesen fogadunk. (A szerk.)

A „Népünk”-et köszönet illeti azért a tárgyilagos magatartásáért, amellyel az erdélyi zsidó problémákat kezeli. Megnyitja hasábjait a másvéleményen levőknek is; teret ad a felmerülő kérdések nyugodt megvitatására és ezáltal igyekszik tiszta helyzetet teremteni. Hirt adott arról, hogy a Zsidó Párt központi vezetősége a közelgő általános választásokra való tekintettel, erős választási kampányt indított meg.

Négy évi hallgatás után a Zsidó Párt újra apellál az erdélyi zsidósághoz és kéri, hogy szavazataival támogassa a párt listáját.

Engedjék meg nekem, hogy ehhez a kérdéshez sine ira hozzászólhassak. Jogom van hozzá, mert szervező munkámmal hozzájárultam ahhoz, hogy a Választási Blokk helyébe lépett Zsidó Párt megalakulhasson. Áldoztam érte energiát, időt és pénzt. Szavaztam a párt listáján, tehát jogom van hozzászólni a párt ügyeihez.

A Zsidó Párt életrehívása történelmi szükség volt. Érezte az ardeali zsidóság, hogy szükséges egy olyan instrumentum életrehívása, amely a romániai zsidóságot érdeklő összes vitális kérdésekben nyilatkozhas-sék. Kellett megteremteni a pártot, mert az ardeali zsidóság nagy többségében zsidó nemzeti népkisebbségnek vallja magát. Ezt a sorsot önként választotta, tehát ennek a politikai állásfoglalásának összes következményeit is vállalnia kellett.

Az impériumváltozás után éveken keresztül a Cionista Szövetség volt az ardeali zsidóság politikai szócsove. De ez nem volt helyes, mert egyrészt veszélyeztette a cionista munka nyugodt menetét, másrészt függetleníteni kellett a cionizmust a belpolitikától.

Hosszas harcok után sikerült is a kettéválasztás és így jutottunk el előbb a Választási Blokk ideiglenes alakulásához, — majd pedig a Zsidó Párthoz.

Az ardeali zsidóság nagy tömegei szavazatukkal bizonyították be, hogy helyeslik a párt életrehívását, mert 35.000 szavazó tett hitet a párt programja és a párt listája mellett. Ha figyelembe vesszük, hogy Ardealban cca 300.000 zsidó él, — akkor a pártlistán leadott szavazatok fényes bizonyítékai annak, hogy a zsidóság 80 százaléka az önálló zsidó népi kisebbséget vallja magáénak.

Vannak még ezenfelül olyanok, akik a magyar népkisebbséget vallják magukénak, mert az évszázados együttélés, a közös anyanyelv és kultúra olyan erősen kötötték össze őket, hogy a sorsfordulat sem változtathat együvé tartozásukon. Kétségtelenül tiszteletreméltó álláspont, mert ezeknek a zsidó testvéreinknek a sorsa még nehezebb talán, mint nekünk, mert még nehezebb elítéllettel kell megküzdjenek. Bár mi is magyar anyanyelvűek vagyunk, bár a mi kultúránk is magyar és bár mi is együttéltük át a történelmi nagy sorsfordulatot, — mi a háború után belső felismerésből és más, itt most nem tárgyalható okokból determinálva,

az önálló zsidó népi kisebbséget valljuk a magunkénak.

Vannak még ezenfelül, akik más, részben osztályharc alapján álló pártok programját vallották magukénak és vannak kevesen nagyon, akik a többségi pártokba iratkoztak be.

Én minden állásfoglalást tisztelek, becsülök, mert belső meggyőződésből fakadt. Természetes, hogy semmire sem becsülöm azokat a zsidókat, akik ebből a kérdésből is üzletet csináltak.

Aki tehát magát zsidó nemzetiségűnek vallja, annak a helye a Zsidó Pártban van. Ennek a természetes folyamánya volt azután az, hogy az ardeali zsidóság olyan nagy bizalmat előlegezett a párt vezetőségének, olyan szeretettel és önfeláldozással válaszolt a vezetőség felhívására, hogy szinte példátlan a politikai pártok történetében. Nem lehet meghatottság nélkül vissza nem gondolni a zsidó kisemberek bátor és sokszor hősiességének magatartására, ahogyan reagált a vezetőség felhívásaira.

Ezzel szemben lássuk, hogyan reagált a vezetőség?

Fájó szívvel kellett leszögezmem, hogy a választások lezajlása után a pártvezetőség többé nem jelentkezett a zsidóság tömegei előtt.

Mivel a két százalékot a legutóbbi választáson nem sikerült elérni, mert a romániai zsidóság nem tudott egységesen menni, hanem megoszolva ment, a mandátumok lükt-be mentek. Bármilyen lesújtó is volt az 1932-ös választás eredménye, — ez még nem indokolja azt, hogy most már várni kell a legközelebbi választásig. Már pedig itt ez történt. Négy év óta, hogy a pártvezetőség érdemes, komoly munkát a zsidó tömegek érdekében nem végzett.

Jól tudom, hogy ez súlyos vád és hogy azzal fognak visszavágni, hogy hiszen én is tagja voltam a központi vezetőségnek. Igaz, nem tagadom, az én bűnöm is, hogy a központi vezetőség nem tett semmit. De talán még nagyobb a felelősségem a tekintetben, hogy mint a párt ardeali tagozatának a vezetője, nem tudtam élettől megtölteni a párt kereteit. Le is mondtam a tisztségemről. Nem tartottam a lekiismeretemmel összeegyeztethetőnek azt, hogy betöltsék egy felelősségteljes posztot akkor, amidőn azon helyen semmi érdemleges munkát végezmem nem lehet.

De nem tagadható el, hogy céltudatosan és meg nem szünő energiával, élvonalban küzdöttem a Consiliul Superior megteremtésében.

Elsőnek hirdettem annak a szükségességét, hogy az Uniune Evreilor Român-t és a Zsidó Pártot össze kell fogni egy magasabb egységbe. Boldog voltam, amikor ez a munka sikerült. Nem az én érdemem, de senki sem vitathatja el, hogy a legtöbb támadás engem ért emiatt, — a legtöbbet én dolgoztam a szervezet létrehozásában.

Más kérdés azután, hogy beteljesedtek-e azok a várakozások, amelyet ennek a szervezetnek a megteremtéséhez lüktünk? Már most le kell szögezmem mélyszégyen-alkeseredéssel, hogy bizony nem sikerült teremteni a lelki egységet, a harmonikus együtt-

működést, ma is ép oly idegenül, sőt ellenséges érzéssel eltelve ülnek (már amikor) együtt a két nagy politikai szervezet vezetői, mintha nem zsidók volnának, vagy legalább is, nem egy és ugyanazon ország zsidói lennének. De erről külön fogok nyilatkozni. De visszatérve előbbi gondolatsoraimra, tényként le kell szögezmem, hogy nem sikerült életet belevinni a Zsidó Párt megyei tagozataiba. Üres és halott keretek maradtak. Négy év alatt nem történt semmi. Nem adott életjelt magáról sem a központ, sem a vidéki tagozatok. Mert a szokásos üdvözlő táviratok elküldése és az arra kapott nyomtatott válaszoknak a sajtóban való leközlése igazán nem nevezhető egy politikai párt munkásságának, különösen, ha figyelembe vesszük a legutolsó négy év történetét zsidó szempontból és ha összehasonlítjuk a Zsidó Párt működését akár a Magyar Párt, akár a Német Párt, akár a szociáldemokrata párt működésével. Kénytelenek vagyunk ezt az összehasonlítást megtenni, mert csakis így lehet igazolni azt az állítást, hogy a Zsidó Párt nem kifejezője egy népkisebbségi vágyainak, akaratainak, célkitűzéseinek. Ép ezért csalódottan látja az ardeali zsidóság, hogy ma újra csak szavazni hívják az urnák elé olyan listára, amelyet támogatnia kell, mert ez a zsidó lista, de amelynek összeállításában szava nincsen és amelyet nem támogatni mégis csak bűn volna a mai viszonyok között.

Lelki megzsarolása ez a szervezetlenül álló ardeali zsidóságnak olyanok részéről, akik nem érdemlik meg a bizalmat.

Mi az igazi oka annak, hogy a Zsidó Párt nem tudott megfelelni a bizalomnak? Mi az igazi oka annak, hogy a mai összetételében soha nem is fog tudni megfelelni hivatásának? Igérem, hogy a következő cikkeimben erre is reá fogok mutatni kiméletlen őszinteséggel, mert nem sebeket vágni akarok, hanem javítani, orvosolni szeretném a mult bűneit. Világosságot kell teremteni, nyíltan kell letárgyalni a kérdéseket, mert itt minden összefügg egymással. A szabad kritika jó hatással lesz az eddig elpalástolt dolgokra, hogy többet ne ismétlődhessenek meg.

Lemondott a Zsidó Párt Oradeai vezetősége

Az oradeai tagozatának vezetősége tegnap este lemondott. A lemondást az oradeai Zsidó Párt kebelében már hónapok óta húzó-dó válság előzte meg.

A tartományi vezetőség a lemondást elfogadta és elrendelte a tagozat rendkívüli közgyűlésének összehívását, amely hivatva lesz az új vezetőség megválasztásáról sürgősen gondoskodni.

Értesülésünk szerint egy az oradeai zsidó társadalom legjelentősebb rétegeit reprezentáló zsidó párti választási bizottság alakult, amely széleskörű tevékenységgel készíti elő az új vezetőség megválasztását.

A tagozat vezetését a tisztújító közgyűlés megtartásáig maga dr Fischer József, a zsidó párt tartományi elnöke vette át. A választás iránt a zsidóság körében széleskörű érdeklődés mutatkozik.

— Eljegyzés. Leitner Mariska (Bistrița) és Wieder Sámuel (Sighet) jegyesek. (Mind-en külön értesítés helyett.)

Orth. kóser vendéglő és bodega
izleles házi koszi, pontos kiszolgálás és olcsó árak
BERGER II MIȘOARA, Str. Preter 2

A statisztika mint tagló

Ez is a legujabb idők találmánya. A statisztikával való kegyetlen játék. Mintha özszebeszéltek volna az antiszemita iskola magasabb téziseit jól abszolváló nemzetek gyűlölködői: valamennyien számokkal operálnak. Még akkor is, ha saját hatáságaikat és egész állami apparátusaitak kompromittálják vele. Ha olvassuk az osztrák, vagy a magyar lapokat, nemkülönben a romániai uszító sajtót, megdöbbenően eszmélünk arra, hogy mindenféle statisztikákkal dobálóznak, amelyeknek végkonkluziója az: hogy a zsidók kétszerannyian vannak, mint a hivatalos kimutatás mutatja, meg az, hogy állandó beszívárgás létezik.

Ha Goga lapját olvassuk, azt hinnénk, hogy van egy néhány pontja az ország határainak, ahol csak beszélnek a lengyel zsidók tizezei és azonnal állampolgársággal, utlevéllel, letelepedési engedéllyel rendelkeznek. Azt akarják bebeszélni az informálatlan közvéleménynek, hogy nem is az illető ország hatóságától függ az, hogy mennyien, mikor és hogyan akarnak az ország területére lépni. Ha holnap egymillió akarna jönni, úgy azok is szabad passaportot kapnának. Ugy véljük, nem kell sokat bizonyítgassuk, hogy ez nem igaz. Egy betű nem igaz mindebből. Mert nem létezik sem egy osztrák, sem magyar, sem román határpont, ahol egyetlen ember is, akár zsidó, akár hottentotta, csak úgy mirnixdirnix „beszívároghatna”. Ha valaki, csak egy ezredrésznnyire is hive hazájának, börtönbe kellene zárni azt, aki ezt fel meri tételezni egy állami hivatalban levő honfitársáról. Nincs beszívárgás, sem itt, sem másutt. Sem egy, sem tíz, sem ezer nem jöhet be. Csak uszítás, aljas és perfid uszítás ez, amelynek semmi alapja nincsen.

Ami pedig a másik rágalmat illeti, az is éppen ennyire gonosz. Hogy mi itt az országban 864.000-en vagyunk, ezt még a Goga-féle népszámlálás állapította meg. Ezt igazolja

A habzó „NIVEA”-fogpaszta 20 = Lei

Tudod mit, emellett maradunk!

Ezt mondják sokan, akik csak egyszer is kipróbálták a „NIVEA”-fogpasztát. Mert nagyon gyorsan meggyőződnek a „NIVEA”-fogpaszta nagy hatásáról és felfrissítő izéről. És meglepődnek azon, hogy ilyen alacsony áron olyan értékes fogpasztát kapnak. — És most kétféle is kapható, mert van

habzó és nem habzó „NIVEA”-fogpaszta

minden egyes felelős politikai tényező is. Hát akkor miért akarják elhíttetni mindenkivel, hogy kétmilliónyin vagyunk? Micsoda kutmérgezés ez, miért használják fel a legexaktabb tudományt is közönséges propaganda célokra?

Milyen naivak is vagyunk. Még kérdezzük is ezt. Mintha nem tudnánk. Mintha nem volnánk ezerszeresen meggyőződve, mintha nem látnánk azt nap mint nap, hogy mindegy, hogy mivel: de rágalmazni kell ezt a szerencsétlen zsidó népet. Ha kell, rituális vérváddal, ha kell minden arany összeharcsoldással. És ha szükség mutatkozik: lehet statisztikával is.

AZ EGYÉN TÉVEDHET, azonban több mint 7000 orvosi szakvélemény komoly biztosíték, hogy a Togal rheuma, köszvény, ülőidegzsába, gripa, fájás, idegfájdalmak és hüléses betegségek elsőrangú gyógyszere. A Togal-tabletták nemcsak a fájalmakat csillapítják, hanem eltávolítják a kórokozó anyagokat is. Gyógyszertárakban és drogériákban. Lei 12, 52. 130.

Még a legszentebb napon is asszimilálnak

Nem hinnénk, ha a pesti sajtó nem foglalkozott volna vele. Nincs egyébről szó, minthogy egyes budapesti nagyvállalatok, főleg részvénytársaságok körlevelet intéztek a legutóbbi Jomkippur előtt alkalmazottaikhoz, amelyben felszólítják őket, hogy dolgozniok kell a legszentebb ünnepen és azzal a tipikus pesti érvvel indokolták ezt meg, hogy a „részvénytársaságnak nincs vallása”. De azt nem mulaszthatjuk el kihangsúlyozni, hogy viszont keresztény vállalatoknál mindenhol a legszívélyesebben megengedték, hogy a zsidó alkalmazottak ünnepelhessenek. Ezek a tipikus pesti tulmodern és lehetőleg ateista vállalkozók, úgy vélik, hogy az antizsidó hangulatban, ők mentesülnek majd a gyűlölködés alól, ha alkalmazottaikkal szemben ily kegyetlenül járnak el. Pedig nagyon tévednek. Mert hiába akarják csak a karácsonyt tartani, meg pápák lenni a pápánál, azért a gyűlölet főképen és mindenek-

Reb Berele — a melamed

Sötétárnyu, mély ráncok verődtek Anton Adler von Schmidt homlokára. Ideges izgatottsággal járkált szakadatlanul le-föl hatalmas nyomdájában. Köröskörül ördögi ügyességű gépek, melyekkel percek alatt rá lehet varázsolni a szép, sima pergamentekre a szabályos héber betűket... De most mind álltak ezek a csodálatos gépek.

Gyönyörű talmudok, Ramban és Schulhan Aruch fóliánsok heverték szerteszét, melyek még csak nemrégiben kerültek ki a nyomtatóprens alól. De ezek a kötetek most nem szaporodtak!

Már maga az is különös volt, hogy Anton Adler von Schmidt, az ősi keresztény burgerek leszármazottja: a zsidó könyvek nyomtatására adta a fejét. Az ő nyomdája látta el a XVIII. század elején egész Ausztria és Magyarország zsidóságát a szent könyvekkel. Bizony, nem volt ez rossz üzlet. Akkortájt sokkal jobban keresték az efféle, mint manapság.

És egyszerre váratlan végzést kapott von Schmidt. Megvonták az engedélyét. Nem illeszthette többé a susogó, kedvesen zizező, sima ívetket a zakatoló nyomdagép telhetetlen szájához. Mert — bár a mesternek egy egész sereg segédje és inasa volt — bizony kedvét lelta abban, hogy óraszámra hajlongott maga is e legkeményebb munkában.

Ez volt az ő élete, mindene: a nyomda.

És most, — mert az akkori szigorú cenzura megkerülésével adott ki egy kisformátú „Sasz”-t, — befiltották műhelyének további működését.

Anton Adler von Schmidt hetek óta futkosott egyik hivatalból a másikba, óraszámra előszobázott a minisztériumokban, fűhöz-fához ment segítséget, pártfogást kérni, minden hiába!

Egy öreg zsidó korrektor állott a szolgálatában, aki maga is kétségbeesett a dolgok ilyen állása felett. És előállott egy tanáccsal:

— A „Rizsener”-hez kell menni, mester uraim csak ő segíthet és senki más!

(Abban az időben menekült Rizinből, Oroszországból és telepedett a Cernăuți melletti Sadagorába rabbi Izrael, a nagy szent. Őt hívták tisztelői és rajongói: Rizsernek.)

— Ki volna ez a „Rizsener”? Hogy segíthetne rajtam egy öreg zsidó? — von Schmidt legyintett egyet. De a kis korrektor nem hagyta annyiban a dolgot.

— Hallgasson rám, mester, nem fogja meg-hánni... Az egy nagy ember, egy szent ember. Akarja, hogy elkísérjem hozzá?

Igy történt, hogy végre is von Schmidt beadta derekát és az öreg nyomdász kíséretében elutazott Sadagorába, a nagy szent rabbihoz.

Amikor előtte álltak és készültek elmondani jövetelük célját, a Rabbi, mielőtt meghallgatta

volna őket, felemelte átlátszóan fehér kezét és csak ennyit mondott:

— Egy ember intézheti el ezt a dolgot... Senki más! Utazzatok el Miezlícebe és ott keressétek meg reb Berelét...

Amint kifordultak a rabbi házából, Anton Adler von Schmidt nagyduhösen kifakadt:

— Hát egészen a bolondját járatjátok velem? Elmegyek egy öreg zsidóhoz és az el akar küldeni egy másikhoz. És mit szólok majd hozzá, ha ez megint kijelenti, hogy az én bajomon csak reb Herschko, vagy reb Schmüle segíthet?...

Nagynehezen mégis engedett öreg korrektora unszolásának. Fogatot bérelt tehát és még aznap megindultak Miezlíce felé.

Az Isten-hátamögötti kis faluban nem volt nehéz megtalálni reb Berelének, a melamednak házatóját.

Akkoriban éppen a Sátrak Ünnepe ülték a zsidók. Chalhamajd volt és reb Berele rongyos ponyvából összetakolt, ingadozó kis sátrában fogadta az idegeneket.

Eppen tanított. Az apró gyerekek telidestele ülték az alacsony sátrort, melynek kukoricaszárral fődött tetőzetén át bemosolygott a nap. A hajlott-hátú, nagyon öreg emberke nagy buzgalommal és odaadással verte a maszatos, pájeszos gyerkőcök fejébe az aléf-bész tudományát. Mikor beléptek

előtt ellenük irányul. Mert ezek a részvénytársasági igazgatók azok, akiket leginkább irigyelnek és gyűlölnék és ha teljes üzemmé dolgoztatják zsidó alkalmazottaikat, ennek dacára sem lesznek szimpatikusak a kézkaszás és kampós kereszt vitézek előtt. Hogyan várhatnak ezek az asszimiláns és ellenszenves „vezérek” megértést a zsidóságtól, amikor bajban vannak, amikor ők az elsők, akik a tőlük függő embereknek legszentebb vallási érzéseit ennyire lábbal tiporják. Tudunk olyan ardeali nagyvállalatról is, amely azt „tanácsolta” alkalmazottainak, hogy dolgozzanak a nagyünnepeken, de ez oly szörványos, hogy nem érdemes vele bővebben foglalkozni. Ha ők azt mondják, hogy a részvénytársaságnak nincs vallása, viszont az igazgatóknak nincsen szívük és ne várják, hogy a szegény zsidók áldozzák fel magukat értük, amikor nekik kell szenvedni, amikor a gyűlölet lángja hozzájuk is elér. Tudniok kell, hogy a gyűlölet éle lényegében főleg épen a vallás nélküli részvénytársasági igazgatók ellen irányul.

Martyr D'Israel

Il s'est immolé pour protester contre l'intolérance des hommes

Sírköfelirat ez, amelyet nemrégiben állítottak fel a genfi temetőben. Magyar fordításban így hangzik: „Israel martiria. Feláldozta magát, mert tiltakozni akart az emberi türelmetlenség ellen”. Az olvasó sejtetheti, kiről lesz szó. Lux István földi maradványait takarja a márványkő, amelyből nagy darabot leszakított a tervező művész. Azt akarja szimbolizálni, hogy Lux István szét-törte a közöny bilincseit, amely a zsidóság sorsát az egész világon kíséri.

Dubnow, a jelenkor legnagyobb zsidó történetírója azt mondta nemrégiben, hogy ez a zsidó újságíró a zsidóság nagy alakjai között fog szerepelni a történetünkben.

Genfől háromnegyed órányira van ez a csöndes temető. Két parcellája van. Egy jobb és egy baloldali. Az egyik parcellában negyven vagy ötven sírkő áll. A Le Salève hegy tövében fekszik ez a gyönyörű hely, a svájci-francia határon. Gondosan ápolat sírok. Olyan a temető, mint egy előkelő kastélynak a parkja.

A sírásó, aki a látogatókat fogadja, elmondja, hogy senki sem látogatja a mártír

sírját. Aki a Népszövetség ülésén agyonlőtte magát, mert nem bírta tovább testvéreinek a szenvedéseit, nem tudta túlélni, hogy mindenfelé annyira üldözzenek bennünket. Hiába gúnyolódtak rajta, mint „rajongó idealistán” annak idején az antiszemita lapok. Teátrális póznak állították be, pedig a Népszövetség palotájának finom szőnyeget valódi piros vér öntözte, egy haladókló mártíré, aki örök álmát alussza a genfi temető hangulatos miliójében. Igaz, hogy csak mi látjuk ilyen szépnek, mert ő már nem tud semmiről semmit.

Végre: zsidó rablók is vannak

Talán komolyabban kellene foglalkozni ezzel a kérdéssel, de így egészségesebb. Bankrablás történt Tel Avivban. Eszünkbe jut, hogy legutóbbi turnéján Avigdor Hameiri mit mondott. Szeretne már látni Palesztinában egy analfabéta zsidó parasztot. Mert az lesz az igazi népi élet kezdete, amikor nem félbemaradt filozopterek török majd az ugart, hanem „echt” parasztok, akik írni-olvasni sem tudnak. Avigdor Hameiri sem gondolta ezt százperentesen komolyan, s mi érezzük, hogy tulajdonképpen mit gondolt. Mi is mondhatjuk ezt a bankrablásra. Végre! A százperentes zsidó nagyvárosban három zsidó fiú leskelődött az Anglo-Palesztinabank előtt és amikor a Hapoalim bank tisztviselője: Sherabi Zacharias a Herzl uccán végigment, megtámadták, kiragadták kezéből az aktatáskáját, amelyben 5400 font készpénz volt (kb. öt millió le!) A megtámadott lármát csinált, a tetteseket elfogták. Chaim Dwiri, Chaim Botschko és Mose Zion. Jaj, jaj két bankrabló, akiket otthon úgy szólítottak, hogy Chaim, a harmadikat meg Majsele. Szegény zsidó bankrablók, nagyon primitíven csinálták. De ha a „népi öntudat-

PETROL EGGER

Megszünteti a korpázást.
Meggátolja a hajhullást.

ra” gondolunk, akkor „elégítéssel” állapíthatjuk meg, hogy analfabétáink talán még nincsenek, de bankrablóink már igen. És ami a legjobb, van 5400 font is egy aktatáskában, a tel-avivi Herzl-uccán. Egy kicsit moziszerű az egész. De hogy is mondotta Wilde Oszkár? A természet utánozza a művészetet... az események utánozzák a mozi és talán Herzl sem gondolta, hogy 1937-ben a róla elnevezett bulváron három zsidó „rabló” egy pénzzel teli aktatáskát fog akarni elvenni egy banktisztviselőtől. Lehet, hogy előgultság tőlünk, de mi még ezekre a palesztinai „rablókra” sem tudunk haragudni, bár szigorú büntetést okvetlenül megérdemelnek.

Gondoljon egészségére!

Lássa el
magát

SENLASLO (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappannal Üdít — Fehérit — Fertőtlenít!
DENTONAL fogpasztával

az idegenek, akkor sem hagyta abba a tanítást, pálcájával egyre mutogatta a betűket:

— „komec alef-u, komec bész-bu...”

Amint Anton Adler von Schmidt meglátta ezt az egyszerű, csupaszakáll aggastyánt, megint csak elfutotta a méreg. Dehát, — bármennyire nem hitt az egész dologban, — ha már itt volt, rászánta magát:

— Azt mondták, hogy maga, öregem, segítségemre lesz abban, hogy a nyomdám engedélyt visszaadják...

— Én?... Hát ki vagyok én? Egy szegény samesz, egy melamed, akit nem néznek semmibe... Hiszen én soha még ki nem mozdultam a falból sem!

Most a korrektor szólalt meg:

— Már pedig nekünk ezt a sadagorai szent mondtotta. Az pedig nem beszél a világba...

— A Rizsener? A caddik?... — reb Berele a messzeség felé hajolt nagy hódolatában. — Hát, ha ő mondta, akkor nem tehetünk ellene semmit. Ugy látszik, tényleg tudok segíteni.

Az ősz samesz megzavarodva kapkodott, készülődött, mikor felszólították, hogy „hát akkor máris szedelődzködjön, mert velünk jön Bécsnek városába...”

Először gyengén tiltakozott:

— Hogy fogok én segíteni? Minek is mennék én fel Bécsbe? Ugy sem tudok segíteni! Megmon-

dom, mit tudok én: alef-bész-t tanítani, sófárt fujni... Meg szükeszkor lülel-esokrot tudok csinálni... És én látom el a khilet „sajni”-val...

A nyomdatulajdonos bosszusan hallgatta a beszédet. Közben szénézett az udvaron, látta a nagy szegénységet... Hát egy ilyen ember segíhet őrajta?

Reb Berele belejött a beszédbe. A kis bóche-roknak szünetet engedélyezett; azok erre száguldolni kezdtek az udvaron, míg tanítójuk elmesélte, hogy már idestova ötven éve teljesít szolgálatot Miczlicében. Igen csekély a fizetése...

— Viszont a kóvedot megadják neki! És elhiszik-e? Ót tisztelik meg Szimchesz Tórakor a „Chószem-Tóra” tisztiségével... Node, ha most elviszik Bécsbe, akkor elesik ettől a nagy kiüntetésétől!...

A ravasz korrektor közbelépett:

— Tudja mit, reb Berele? Ha velünk jön Bécsbe, mi keresztülviszük azt, hogy a fényes bócsi templomban teszik meg magát Chószem táj-rónak...

Reb Berele füllének ez úgy hangzott, mint egy álom... Ennek a csábító ajánlatnak már nem tudott ellentállni...

Az a ház, ahol reb Berelét elhelyezték, átjáróház volt, óriási udvarral és rengeteg kis-zsidóval. Az üzlet ezerféle ága virágzott és hullámozott

itt... Még Szukko is volt, persze felállítva és ez előtt ütötte fel reb Berele a tanyáját. Hogy ne teljen az idő feleslegesen, hát „sajni”-t gyártott. Mindjárt árulni is kezdte és szép eredménnyel.

Egyszerre egy fényes mundéru, hegyesre viaszolt bajszu, délceg katonatiszt állott meg előtte. Mereven nézte az elmélyedt kis zsidót.

Legalább is generális lehetett. Reb Berele szörnyen megijedt.

Az összeaszott kis zsidó most hirtelen még jobban meggörnyedt és remegő hangon tudakolta a nagy urtól váratlan látogatásának okát. És rossz sejtelméi csak megerősödtek, hogy a tiszt megszólalt:

— Legyen szives, kedves barátom, jöjjön velem...

Reb Berele dehogy is mert ellenkezni. Egy-két szóval azért bátorzkodott megkérdezni, hogy hát mi szüksége is volna egy ilyen nagy urnak egy szegény öreg zsidó kisérétére. Szeliden bár, de egyre sürgette a bátoratlan reb Berelét.

Szegény, úgy ment a katonatiszt mellett, mint akit valami söiét végzet fenyeget.

Reszkető lábakkal, tétova ijedelemmel állott meg az öreg zsidó a fényes iróasztal előtt. Vajjon mit akarhatnak őtöle? Görcsösen szorongatta a sófárt, mint hogyha az segíthetne rajta.

Akkor Bitter von Hardenwitz seine Exe...

Wasserstrom Sándor franciaországi riportorozata

A párisi Louvre és Cluny-muzeum zsidó emlékei nyomán

A középkori Franciaország sem volt mindég toleráns a zsidókkal.
— Szent Lajos idején háromezer zsidó halt mártírhalált. — A bayonnei 1248 éves zsidó síremlék. — A francia zsidók történelme a forradalomig.

Párisban végigmenni a bulvárokon és megírni a monumentális palotákat, leírni azt a szépséget és gazdagságot, amely együttvéve Párist, a „világ fővárosát” jelenti, ezt már annyit és annyiszor elemezték minden legkisebb részletében, hogy csak ismétlés volna, ha mi is csak a külsőséget íránk meg Párisról. A zsidóknak különben mindég a mult az, ami legjobban felkelti érdeklődését. Milyen volt régen a francia zsidók helyzete? Hogy milyen ma a helyzet? Arról jömagam is sokat irtam már. És fogok is még írni a jelenkori francia zsidóságról. De amíg arról részletesen megemlékeznek, előbb talán menjünk vissza a multba.

SÉTA A LOUVRE-BAN.

Ami kincs, érték, mult, jelen és mindaz, ami ezzel kapcsolatosan felhalmózódott a Louvre-ban, ebben a hatalmas épületkolosszusban, annak elmondása nem történhet meg kutyafuttában. Arról külön tanulmány kell, hatalmas köteteket kell végigolvasni, mindent megnézni és azután köteteket írni róla. Ezért csak arról emlékszem meg, ami zsidó vonatkozású a Louvre-ban. Van egy zsidó terem. Itt láthatók a Jaffa mellett kiásott és a zsidó államiság idejéből, csontból készült emlékek, amelyeken művészi szobrászati munkák találhatók. Vannak rajta temetkezésre vonatkozó feliratok, meg az örök szimbólum: a *gyertyatartók*. Van Rotschild-terem is. Ebben láthatók az Adolphe de Rotschild által ajándékozott tárgyak, amelyek a zománcipar remekművei és a középkor vége felé divott olasz és francia reneszansz ötvösmunkák.

De rendkívül érdekes az érem-terem is. Itt rendkívül érdekes görög korbelti érmek vannak kiállítva. Van közöttük néhány olyan érem is, amely Bar-Kochba idejéből származik. A rómaiak elleni felkelés hőse volt Bar-Kochba és az idejében készített érmek különlegesen becsesek és nagyértékűek.

Végül kéziratok. Itt őrzik a bibliára vonatkozó rendkívül becses XIII századbeli kéziratosokat. Van olyan kéziratos is, amely az akkori idők zsidó eseményeinek késői tanui.

Jenz, a Kriegsminister helyettese, — mert ő volt a fényes tiszt ur, — intett a merev tisztelettel álló szolgáltnak.

Hogy egyedül maradtak, egészen megváltozott hangon így szólt ökegyelmessége:

— Reb Berele, hát valóban nem akar megismerni engem?

Az öreg tétován ingatta a fejét.

— Nézzen meg jól! Nem lehet az, hogy egészen elfelejtett volna...

És reb Berele agyába homályos emlékek kápráztak vissza... Egy kis fiút látott, egy meztelű, kis suhancot, a falu árváját, akit ő könyörületből tanítgatott valaha, nagyrégen.

— Mordchele, te volnál? Kegyelmes uram, ez nem lehet... Mordchele Jozsem... az árva...

— Igen, én vagyok az és most olyan boldognak érzem magamat, hogy találkoztam magával, reb Berele... Aki szomorú és elhagyatott gyermekcromban egyedül a maga nemesen érző, meleg zsidó szívét éreztem felém dobogni.

Reb Berele kitérte két karját és ugyancsak csodálkozott volna a szolgasereg, ha látja, hogy Ritter von Hardenwitz cs. és kir. tábornok ur hogyan szalad a kolduskülsejű öreg elé...

Be sok beszélőnivalójuk volt egymással. Meghatódott szavaik nyomán kitérult, megvilágosodott egy árva kis zsidógyerek csodálatos karrierje.

EGY KIS FRANCIA-ZSIDÓ TÖRTÉNELEM

Alljunk meg egy kicsit és gondoljunk franciaországi zsidó ősökre. Ha nem foglalkozunk a kérdéssel, amugy is azt hisszük, hogy csak a közép- és kelet-európai zsidóknak van multja. Ellenben a franciaországi zsidók csak nemrégiben kerültek oda. Ez tévedés. Mert már a XII. század vége felé, amikor III. Innocent pápa a francia eretnekek ellen kereszties hadjáratot indított, bizony, sok zsidó is áldozatul esett ennek a hadjáratnak. De a zsinatokon is folyton foglalkoztak a zsidókkal. Így 1209-ben tartott avignoni zsinat megtiltotta a zsidóknak, hogy hivatalt vállaljanak, és, hogy nem-zsidó szolgaszemélyzetük legyen. A dominikánusok és franciskánusok befolyása folyton nőtt és a pápai intervenciók aláásták a zsidók erkölcsi és morális befolyását. Később még a pénzkereskedelemtől is eltiltották őket és meghirdették a középkori „konverziót”, amely kimondta, hogy zsidóknak nem kell megfizetni a keresztényeknek, a velük szemben fennálló tartozásukat.

HÁROMEZER ZSIDÓ HALÁLA

De voltak véresebb napjai is a francia zsidók történelmének. IX. Szent Lajos uralkodása idején számos városban több mint háromezer zsidó esett áldozatul a vérszomjas hordáknak. Voltak ebben az időben nagy vallási disputák is, ami nagy teherpróbát jelentett az akkori zsidó vezetőknek. Ezek a hitviták annyira elfajultak már, hogy az akkori királyok és a pápa is eltiltották. A legnagyobb hitvita 1240-ben zajlott le, amikor a Donin Miklós kikerestelkedett zsidó, dominikánus pap azt igyekezett bizonyítani, hogy a Talmud keresztényeket gunyoló részekkel is rendelkezik. *Ezért annak idején Párisban nyilvánosan elégették a Talmudot.* De azért tovább üldözték a zsidókat.

EGY MÉG RÉGEBBI ZSIDÓ EMLÉK

Amikor járom Párist és kutatok a zsidó emlékek után, megtudom, hogy a gót-hercegség régi székhelyén, Narbonne-ban még sokkal régebbi zsi-

Mordchelevél, az árával nem törődött senki, csak reb Berele, az öreg samesz. Ő volt az, aki segítette rajta, aki megvédte a falu gunyától, csufolódásaitól...

És mikor a felserdült zsidófiu elment a verbuvaló katonákkal, hogy felvegye ő is a császár mundérját, könnyes bucsut vett a magányos öregembertől.

— Vajjon mikor pihenek meg mégegyszer a sátrában, reb Berele? — mondta meghatódottan, könnyes hangon az árva fiu.

A közlegényből nemsokára őrmester lett, majd hadnagy. Nagy katonai talentumot fedeztek fel benne és a falu árvájának egyre felfelé ivelt a pályája.

És most, mikor mint a hadügyminiszter helyettese, korlátlan hatalmu kegyelmes ur, — véletlenül keresztülhaladt az átjáróház udvarán, visszakápráztak nagyhirtelen a régi-régi emlékek. Megremegett a szive, hogy ráismert az ő kedves, öreg gyámolítójára.

— Dehát hogyan is került fel kedves reb Berele, Bécsbe? — kérdezte „Mordchele kegyelmes ur”, miután kiörülték egymást.

— Képzeld csak, Mordchele... azaz kegyelmes uram..., egy bizonyos nevezetű Anton Adler von Schmidt könyvnyomtatónak elvonták az engedélyét és a Rizenser, a sadagorai caddik azt mondotta, hogy csak én segíthetek rajta... Te

15 éve év

ez a védjegy

az utáztatoktól!

KOPROL
CSOKOLÁDE
A TÖKÉLETES HASHAJTÓ

dó emlék van és pedig pontosan a rendes időszámítás utáni VII századból, 689-ből származó sírkövet találtak, amely az ottani muzeumban 196 szám alatt van kategorizálva. A város muzeumban található ez a kő, amely azt hirdeti, hogy 1248 esztendővel ezelőtt (1937—689) már eltemettek Narbonne-ban három zsidót Paraguros három gyermekét, Justust, aki 30 évet, Matronát, aki 20 és Dulciorellát, aki 9 évet élt. Egica király idején éltek. A sírfelirat héber jellegű azok a betűk képezik, amely azt jelenti „*Salom al Jisrael*”.

Érdemes volna elmenni oda Narbonne-ba, megnézni ezt a nagyon régi emléket, de van bizony elég látnivaló Párisban is.

MIT CSINALT SZÉP FÜLÖP?

1285-től 1314-ig uralkodott IV, vagy Szép Fülöp, aki III. Fülöpöt követte a francia trónon. Bár neve „Szép” volt, mégsem viselkedett az akkori zsidókkal szépen, mert 1306-ban elrendelte például azt, hogy minden zsidó takarodjék ki az országból. Természetesen vagyonukat elvette a királyi udvar javára (a zsidó pénz mindég kellett!) és ekkor a szegény északfranciaországi zsidók Lotharingiába, Aragoniába mentek, meg Mallorca szigetére. Később visszakapták templomaikat és temetőiket, sőt tudományos könyveiket is, de a Talmudot nem adták vissza.

Változatos volt a zsidók akkori élete. Vagy nem-e érdekes és szomorú volt 1321-ben, amikor kutmegezéssel vádolták őket és bár bebizonyították, hogy hamis volt a vád, a súlyos pénzbírságtól nem tudtak szabadulni.

Amikor elüzetésük után az államkassza nagyon kiürült, 1360-ban újra behívták őket a szép francia földre. Ekkor már limitálták ottlétüket. Husz évi

tudod, édes fiam, te ismersz engem: hát segíthetek én rajta? Hát tudok én tenni valamit az érdekében? Ugy látszik, ez egyszer tévedett a nagy Rabbi...

Ritter von Hardenwitz elmosolyodott:

— Miért is tévedett volna? Miért ne tudnál te segíteni valakin?

Azzal máris utasítást adott, hogy hívják elébe von Schmidt könyvnyomtató mestert...

Anton Adler von Schmidt műhelyében vidám ütemben indult meg újra a munka. Egyre-másra kerültek ki az ördögös gépek alól a hűvös suhanású, szabályos héber betűkkel cifrált, hatalmas iverk.

Pár nappal később, hogy elkövetkezett a Szimchász-Tóra, ott állt reb Berele az Almemoron — a Juden-gassei templomban, — a hova a kántor hangos, éneklő hívására lépett. Nyilván magasabb beajánlásra, de mégis csak valóra vált az álom: a bécsi templomban ő volt a sátorosünnepi „Chószent-tajre!”

Az áhítatos zsidók között nagy feltűnést keltett egy fényesmundéru katonatiszt, aki olyan feszült érdeklődéssel nézte, nézte az öreg „Chószent”, hogy két fényes csepp indult meg az arcán, majd legördült szenzációs bajuszának két szárnyára...

B. E.

türelmi időt kaptak és ekkor létesült egy különleges zsidóvédő hivatal, melynek címe „Gardien général des Juifs” természetesen egy külön adóhivatal is, ahova joguk volt pénzüket beszállítani.

Igy változott ezután sorsuk a királyok kényekedve szerint. Példa erre, hogy míg V. Károly alatt jól ment sorsuk, már 1380—1422 között uralkodó VI. Károly idején megint katasztrófális lett sorsuk. Olyan nagy adót vetett ki a népre, hogy forradalmi jelenségek voltak s ki volt végül a bűnbak? Megint a zsidók. 1380-ban kirabolták a zsidónegyedet, sok zsidót meg is öltek és bár a király elrendelte, hogy a zsákmányt adják vissza, de a tömeg nem fogadta ezt meg. 1394-ben újra elűzték őket az ország területéről.

A FRANCIA FORRADALOMIG

Váltakozó „szerencsével” folyt a zsidók küzdelme az ott-lakásért. Elmentek Svájcba, Olaszországba, vagy Németországba, majd tíz-husz évenként visszamentek. A provance „daltelt mezőin” nem éltek sokan, de amikor jómóduak lettek, kirabolták őket. Ha csak évszámok érdekelnének bennünket, akkor egymásután felsorolhatnánk, hogy 1485-ben VIII. Károly minden zsidó existenciát elpusztított. Majd visszatértek, hogy 1501-ben eltávozzanak. kivéve Marseille-ben, ahol 1682-ig elég zavartalanul éltek. Legtovább Avignonban élhettek, mert ott pápai felügyelet alatt voltak.

A bayonne-i baszk muzeumban sok zsidó emléket halmoztak fel, amelyek ma is láthatók. A XVI. és XVII. századbeli emlékek ezek.

Láthatók ott, főleg Bidache, Clairence, Peyshorade helységekbeli zsidó emlékek és olyan kolostorok, amelyek állítólag egykor zsidó imaházak voltak. Ahol Szent Augustin élt, ott egykor szintén zsidó zsinagóga volt. Saint Etienne-ben 300 éves zsidó temető is van.

AMIKOR A SPANYOL ZSIDÓKAT KIÜZTÉK

1492-ben, amikor megkezdődött a spanyol zsidók példátlan tragédiája, sokan francia földre menekültek. Ezek „új keresztiények” voltak és ilyen címen kapták meg a letelepedési engedélyt. 1550-ben II. Henrik király ezeknek a spanyol és portugál zsidóknak letelepedési engedélyt adott és nagy vagyonra is tettek szert ezek a marannos családok.

XIV. Lajos (1645—1715) a jezsuiták befolyására megtiltotta a marannosok letelepedését. De mert a királynak sok pénzre volt szüksége (Tizennegyedik Lajos) nagy adományokkal mindég elintézték ügyeiket. Colbert, a király híres minisztere mindég támogatta a zsidókat, azonban még azt ő sem tudta megakadályozni, hogy 1682-ben ki ne űljék őket Marseilleből. Amikor annak idején Elzászt és Lotharingiát Franciaországba csatolták, ezáltal sok zsidó került francia uralom alá. Metzben például 40 aranyat kellett fizessenek évente. 1718-ban kimondták, hogy 480 zsidónál több nem maradhat Metzben. Viszont volt idő, amikor 20.000 aranyat kellett fizetni évente. Terménnyel, állatokkal és ékszerekkel kereskedtek. Még az általuk szállított állatokra is külön adó volt, a „péage corporal”. Különben XIV. Lajos még állami főrabbit is nevezett ki, akinek Colmarban kellett lakni. De a metzi és strassburgi főrabbit kinevezése is az ő hatáskörébe tartozott.

A TIZENNYOLCADIK SZÁZADBAN MEGVÁLTOZIK A HELYZET

Ekkor javult lényegesen a zsidók helyzete. De mielőtt még erről írnék, meg kell említenem, amit a Cluny muzeum zsidó termében lehet látni. Legérdekesebb az a XVI. századbeli gyűjtemény, amelyet a császárság idején gyűjtött a királyi udvar karnagya. Ezt Nathaniel de Rothschild adományozta a muzeumnak. De ha már ezt megemlítjük, akkor nem feledkezhetem meg arról sem, hogy ebben a muzeumban láthatók XIII. századbeli héber emlékek, amelyeket 1849-ben ástak ki Saint German és Saint Michel mellett.

Visszatérve a XVIII. századra, ennek a századnak elején gyökeresen megváltozott a francia zsidók helyzete. A délfranciaországi marannosok nyíltan zsidóknak vallották magukat. Ezeknek a „spanyol-zsidók”-nak központja ekkor Bordeaux-ban volt. Már a nagy forradalom előtt is érezni lehetett a gyökeres hangulatváltozást. 1784-ben eltörölték a türelmi adót, a lakhatási engedélyeket is rendkívül toleránsan kezelték.

1785-ben a metzi szépművészeti akadémia pályázatot hirdetett olyan műre, amely a zsidók helyzetének javítására tesz konkrét ajánlatot. Három ajánlat érkezett: Grégoire abbé-é, Thierry-é és Hurvitz-é. Végkonkluziója mindháromnak az volt, hogy csak a teljes emancipáció hozhat végleges nyugalmat a zsidó kérdés megoldásában.

1787-ben gróf Mirabeau készített nagy tanulmányt a zsidó kérdéssel és egyenjogúsításukért szállt síkra. Végül 1790 január 28-án tartott nemzetgyűlés mondotta ki a teljes egyenjogúsítást. 1791-ben kiterjesztették ezt a törvényt az elzárt zsidókra.

Ezzel lezáródott egy nagy zsidó korszak Franciaországban. Megkezdődött a francia forradalom, amely egészen új irányt szabott az egész világon a zsidók elhelyezkedési lehetőségének. Megérkezett a

felvilágosodás nagy és szép korszaka, amely ugy gondolom, 1914-ben szűnt meg újból (csak nem vetjük észre).

Az bizonyos, hogy a francia föld volt az, ahol a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméje kiindult és ezzel gyökeresen megváltozott a világ képe. Új korszak kezdődött a zsidókra és az egész emberiségre is dicső korszak, amely mentes volt az öklőjognak azoktól a gyűlöletes szimptomáitól, amely ma újra fennen lobogtatja zászlaját világszerte.

Séta Párisban, de nem a házak között, hanem a multban. Séta visszafelé a francia forradalomig. És most megállunk egy kissé. Majd azután megnézzük, hogy mit is mondhatunk a legujabb korban? A nagy forradalomtól, amíg eljutottunk Léon Blum miniszterelnökségéig. Érdekes, lélegzetvisszafojtó történet, akár ha a narbonnei tizenhárom százados emléket nézzük, akár a mai kor vívódásait figyeljük.

Kína érdekes zsidósága

Hongkong előkelő zsidósága külön klubot tart fenn. Zsidó klubot, melyből azonban hiányzik minden zsidó jelleg. Előkelő klub ez, mely a klubokban bővelkedő Angliának is diszére válnék. Pompás palotában székel ez a zsidó klub a Peak lejtőjén és remek panoráma nyílik belőle a világ legszebb kikötőjére. Szórakozást is bőségesen nyújt tagjainak a klub. Lehet golfozni, bridzselni, krikettet játszani. A tagok: — milliomosok, kereskedőházak urai, olyan nevek, melyeket a Távolkeleten mindenki ismer. Ezek az előkelő gazdasági magnások minden igyekezetükkel angoloknak vagy nemzetközieteknek igyekeznek látszani és a londoni tőzsde bármely eseménye jobban érdekli őket, mint a zsidóság sorsdöntő fordulatai.

A milliós sárga városnak, Délkína legnagyobb városának, Kanton-nak az európai negyede: Sha-meen. Egyetlen zsidó lakik itt: Mr. Levin. Tíz év előtt jött Kinába, de a kínai barátai is csodálkoznak rajta, hogy milyen tökéletesen beszél kantoniu. Sha-meen egyébként mesterséges szigeten terül el és az európaiak számára valóságos száműzetést jelent. A fehér hatalmak katonái állnak őrt a bejárati kapuknál és irgalmatlanul visszakergetnek minden kínait, aki be akar lépni erre a koncessziós

területre. Olyan kínai terület ez, mely kínaiak elől van zárva. Halott kis város ez az európai negyed, rejtetes klímával, ásitó unalommal, nedves levegővel mély nyomást gyakorol a fejre és a szívre. Délkína olyan nagy, mint fél Európa és ezen a hatalmas területen Mr. Levin az egyetlen ember, aki a Dabar és Hacvic című zsidó lapokat járhatja. Mikor a riporter kereste, az ajtót nyitó kínai udvariasan közölte gazdájáról, hogy „he is prayng” — éppen imádkozik és a szobából látszott, amint feltett kalappal áhitatos imába merült. Mintha Oroszország, Lengyelország, nem pedig a távoli Ázsia egyik lakásába pillantanánk be.

Sanghaiban a nyugati zsidók a koncessziós területen élnek, de igen sok orosz zsidó él a Boulevard Moscou két oldalán. A nagy templom, az előkelő, európai negyedben van a Cathay-Hotel közelében. Ez a szálló egyszer már célpontja volt a japán repülőátadásoknak. Anglia és Amerika már elkezdtek a veszélyeztetett területekről elköltöztetni az alattvalóikat. De mi lesz a sok ezer szerencsétlen orosz zsidóval? Ezek a világháború idején menekültek ide szegények, nincsen okmányaik, úgy menekültek a forradalmi csapatok dühe elől.

Zsidó gyermekek tragédiája a Harmadik Birodalomban

Egy prágai zsidó almanachban nagyobb tanulmány jelent meg, amely a németországi zsidó gyerekek keserű sorsával foglalkozik. Többek között a következőket írja az almanach:

— Az SA kaszárnyákból és a koncentrációs táborokból néha érkeznek hírek és jajaik. De mi van az iskolákban? Van az embereknek fogalma arról, hogy mit szenvednek a zsidó gyermekek, akik naponta délelőtt és délután az antiszemitizmus pergőtűzében állanak? — A nem-zsidó tanulóifjúság nagyrésze szervezett Hitler-ifju. Aki ismeri az iskolák belső szervezetét, aki visszaemlékszik gyermekkorára, az el tudja képzelni, hogy mit szenvedhet a megalázások, kínzások és hasonlók miatt egy németországi zsidó iskolás. Példát is mondhatunk ezret. Az egyik ezek közül: egy anya, akinek nyolcéves kislánya járt az iskolába, mondja: Kislányom

nem akar többé iskolába menni. Nem alszik éjjel. Kora reggel reszketni kezd és sir. Miért? Egy napon kirándulni mennek. A tanító kijelenti: négerék és zsidók nem vehetnek részt a kiránduláson. Ha a gyermek kérdi egyszer-egyszer, hogy velem mi lesz, mert zsidó vagyok — akkor nevetni kezd az egész osztály, a tanítóval együtt. Képzeltető, hogy milyen lelkiállapotot élnek az ilyen gyerekek.

A német hivatalos iskolalapok folyton tanítják a tanítókat, hogy miképen viselkedjenek az ifjúsággal szemben. Miképen oltásuk be a gyűlöletet a zsidók iránt. Főlélegesen megértének kell látni a zsidókat. Az iskolában épen úgy, mint az életben. Gyűlöld a zsidó gyermeket — ez a mottó. Képzeltető, hogy mit szenved egy zsidó gyermek a Harmadik Birodalom iskoláiban. Nem verik őket, de ezerszer megalázzák, ami sokszor több és keservebb, mint a testi szenvedés.

Modern komplett kombinált szoba,

komplett konyhabútor és több mint száz más nagyértékű tárgyat nyerhetnek az

oradeai kiállítás látogatói

Belépőjegy ára helybelieknek, minden illeték és bélyeggel 16.— lei, ehhez a jegyhez ingyen tombolajegy jár. Diákjegy 8.— lei.

Keresztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Iosif Vulcan 4
Telefon: 440

„Népközlöny” cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak:

Oradea: Hitközségeknek és vállalatoknak	500 lei
Magánosoknak egészévre	300 „
félévre	160 „
negyedévre	85 „
Oradea: Csehszlovákiában	120-80, 45, 25 ck.
Magyarországon	180, 95, 50 dinár
Magyarországon	25-15 pengő
Többi államokban	10-5 dollár

Naptár 5698

Chesvan 10, október 15.

Chesvan 11, október 16.

Heti szidra: לך לך

Heti haftora: למה תאמר

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.18

gyertyagyújtás 5.28

Istentisztelet kezdete 5.40

Szombat befejezése 6.33

OLT BÉLA:

Lehet-e még segíteni rajtunk?

Már több ízben írtunk róla. Végre egy tehetséges magyar újságíró, aki föleszmélt és megcsúszkál abban a lagymatag hinárban, amely oly kiválóan alkalmas gerinctelen ázárak hitenyésztésére. A pesti aszfalt és a kőművek már régóta a legantipatikusabb típus kitermelője. Főleg a sajtó, az úgynevezett demokratikus sajtó az, amely szor kibírhatatlan „odaadással” és hallgatósági hízelkedéssel veszi körül még a leggyűlöndőbb magyar potentátot is. Semmi köze hozzá, de ha már itt tartunk, megmondhatjuk, hogy például Sándor Pál siremlékének any hétével ezelőtti leleplezésénél dr. Heber Simon főrabbi nem azt hangsúlyozta ki, hogy ki volt Sándor Pál, mint zsidó, hanem hogy hazafi. Miért nem hagyta ezt Rassay, aki elvégre jobban hivatott arra, hogy bíráljon. De ő túl akart licitálni mindenre — mert ő főrabbi. Hol itt a logika? Hittünk ezt keressük mi is.

De ha el is kalandoztunk attól, amiről akarunk, visszakanyarodunk — Zsolt Béla. Ez a kiváló publicista megírta, hogy mit vettek fel csak harminc zsidót a pesti temetők, holott például a püspökladányi Czinczenheim nevű diák, aki egy szegény szülő gyermeke, eminens tanuló volt és kiváló matematikus, aki az országos diákversenyen első lett. De nem vették fel. Mire ő ahiótlanul állt arra, hogy ez a Czinczenheim Párisba kerüljön. És a magyarországi zsidó társaság néhány nap alatt pengőzreket gyűjtött össze Zsolt Béla szavai nyomán, ennek püspökladányi tehetséges zsidó diáknak. Többek között ezeket írja Zsolt Béla cikkében:

„Nem tudok ünnepi cikket írni. Ujra és újra leírom, amit mindennap. Vajjon valóban fényesen beváltotta-e a főiskolai numerus clausus a hozzáfűzött reményeket, hogy a tudomány és erdményei alapján elérkezett az egész gazdasági és társadalmi életre való átmenetnek időpontja? Az állástalan diákok egyesülete, a diplomások önszegélyző

egyesülete, az inségakciók, a szellemi szükségmunkák, a népkönyhai és magán jótékonykossági ingyenebédék felekezetek és foglalkozások szerint feldolgozott statisztikai adataink nem azt bizonyítják, hogy a magyar intellektuális középosztály 95%-a az 5% zsidóságtól megtagadott tanulási szabadság révén sohasem látott virágkorát éli. De kár lenne újra és újra elsorolni az érveket, amelyek ma már az adatok és élmények tömegével bizonyítják, hogy az élet nem respektálja az alképleteket, amelyeket a politika átmenetileg rákényszerít: hogy nincs külön keresztény és külön zsidó középosztálykérdés, hanem van egy egész világot átfogó egyetemes középosztály kérdés, amelyet a nagytőke és a proletáriátus között lebegő társadalmi rétegben többé-kevésbé ugyanazok a világtűnetek jellemeznek Angliában és Libéria néger köztársaságban egyaránt! Sőt tovább megyünk: ez az egyetemes középosztály kérdés sem önállóan kezelhető kérdés, mert függvénye egy a szó szoros értelmében élet-halál kérdésnek, amely sohasem volt aktuálisabb, mint e percekben: — de hogy mi lesz, nem is Európával, de az egész földgömbbel, fehérestől-feketéstől, keresztényestől és brahmanistától — szóval, hogy lehet-e még egyáltalában segíteni rajtunk?

A veszedelmek dimenziói között lehangolón, groteszkül hat, hogy egy magyar csoport pillanatnyilag nem ismer más veszedelmet, mint a zsidó veszedelmet. — S még groteszkebb, hogy azt hiszi: ha a magyar főiskolákban, bankokban, gyárakban és magyar kereskedelemben csak 5% a zsidó, a magyar keresztény középosztály nem érzi azoknak a roppant erőknél kérelhetetlen uralmát, amelyek olyan országokat gazdasági és szociális romlásba döntöttek, amelyek még sohasem láttak eleven zsidót. De ismételjük, kár lenne értelmi érvekkel dolgozni, kár lenne megmagyarázni, hogy a tömegeknek szellemi életbe és a gazdasági életbe való elhelyezkedését nem valamelyes raffinált tervszerűség, hanem egyszerűen a lehetőségek irányítják; kár lenne akár azzal a bandáls, de találó viccel megvilágítani a kérdést, hogy a zsidó fűszeres, de még a bankigazgató is szivesebben lenne hitbizományi majoresco, egyházi főméltóság vagy akárcsak főszozolgabíró s nem rajta mulik, hogy nem pont ezeket a pályákat ösztönlik el”.

Zsolt Béla hangja messzire hallik. De annyi farkas üvölt a ködös és zimankós magyar ég alatt, hogy csaholásuk tulharsogja az ő hangját is, azt a gerinceset, amelyet szomjuhozva vár már régen az öntudatos utódállambeli zsidóság, meg a magyarországi zsidóság egyrésze.

— Az Anglo-Palesztina Bank 4% dividendát fizet. (Jeruzsálem). 1937 augusztus végén 81 bank működött, ezek közül 73 palesztinai, 6 külföldi és 2 ingatlan bank. Ezek közül van még 17 hitelszövetkezet, amelyek bankszerűen működnek. A bankbetétek összege tizenhét és félmillió font.

— EIJEZES. Roth Lili (Carei) és Adler Baruch (Sibiu) jegyesek.

— Zsidók a német koncentrációs táborokban. (Prága). A német fővárosból érkezett jelentések szerint Himler, az SS. és a német rendőrség főnöke elrendelte, hogy azok a német zsidók, akik a koncentrációs táborokban vannak, onnan elbocsájtassanak és az ország területét hagyják el. Oka ennek az, hogy a táborok tulzsufoltak és nem akarnak újakat nyitni. A dachau-i koncentrációs tábor, amelyben különösen sok a zsidó, rövidesen bezárja kapuit. A jelenleg koncentrációs táborokban senyvedő zsidók száma több ezernél. Hogy ezek közül hányat tesznek át erőszakkal a határon, még nem lehet tudni. Sokan vannak, akik több mint négy esztendeje élnek ott, rendszerint egészen kis okok miatt. Vannak sokan, akiket mint „visszavándoroltakat” vitték be a táborokba. A kiszabadulók kötelezik magukat arra, hogy azonnal elhagyják az ország területét. Kapnak utleveleket és a szükséges vizumokat is megszerzik számukra. A német zsidók birodalmi képviselője utasítást kapott, hogy megfelelő előkészületeket tegyen ezeknek a kivándorolni kényszerítettek segítségére.

— Clujon ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Reg. Ferdinand 49.

— Uj vezetőséget kapott a Jewish Colonial Trust Ltd. (London). A Jewish Colonial Trust Ltd. mely a zsidó gyarmatosító bank, amelyet Herzl, mint a cionista szervezet pénzügyi instrumentumát képzelte el, tíz új vezetőt választott és most a következő tagokból áll: Rav Meir Berlin, a Mizrachi Világszervezet elnöke, dr. Max Bodenheimer, prof. Selig Brodetzky, az executive tagja, volt varsói hitk. elnök és sejmképviselő, dr. Berthold Feivel, Rav Frumkin Jeruzsálem, Jichack Grünbaum, az executive tagja, Meir Grossman, a Zsidó Állampárt elnöke, dr. Georg Halpern, dr. Artur Hantke, a KH igazgatója, Elieser Kaplan, az executive tagja, dr. Alfred Klee, J. Naidits, David Remez, dr. Rufeisen, dr. Artur Ruppín, a Jewish Agency vezetőségi tagja, dr. Emil Smorak, a keletgaliciai cionista szervezet vezetője, dr. Solowietnik, volt litván miniszter, Ussiskin, prof. Otto Warburg, prof. Chaim Weizman.

— Egy fiatal zsidó orvos öngyilkossága, mert nem engedték praktizálni. (Wien). Egy 24 éves orvos, aki hiába kérte felvételét egy kórházba, hogy praktizáljon, elkeseredésében öngyilkos lett. Nagy adag veronált vett be. Állapota életveszélyes.

PALYAZATI HIRDETMÉNY

Az oradeai Ort. Izr. hitközség a megüresedett gabella-jegykezelői állás ideiglenes betöltésére pályázatot hirdet. A pályázatot az elöljárósághoz címezve, legkésőbb f. évi október hó 20-ig kell a hitközség irodájában benyújtani, ahol a közelebbi feltételek is megtudhatók.

Oradea, 1937. szeptember 29.

Az oradeai Ort. Izr. Hitközség Elöljárósága.

Ha minőségre súlyt helyez,
összettel csakis

ŐSZI-SÖRT igyon!

Gyártja:
Dreher-Haggenmacher Oradeai Sörgyár rt.

Városi lerakat: Nicu Filipescu 7 sz. — Telefon 4-71.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha!

— A TIMES TAMADASA WAUCHOPE ELLEN. A londoni lapok vezércikkében kommentálják a palesztinai eseményeket. A „Times” érthetetlennek tartja, miért kellett a kormánynak három hónapig várakoznia ezzel az energikus fellépéssel, és miért kellett oly sok időt hasztalan kísérletekre pazarolni. A lap élesen kritizálja Sir Arthur Wauchope főkormányzó politikáját és végül megállapítja, hogy a királyi bizottság javaslatának megvalósítását csak akkor lehet komolyan mérlegelni tárgyává tenni, ha teljes mértékben helyreállították a rendet és nyugalmat Palesztinában. A „Daily Telegraph” üdvözli *Balerschill* helyettes kormányzó energikus fellépését, aki bátor és gyors eljárással leszámolt a bűnözőkkel. — A „Manchester Guardian” megállapítja, hogy az utóbbi időben mindenki azt hitté, hogy Angliát meg lehet félemlíteni terrorral. A palesztinai kormány legutóbbi energikus intézkedései azonban világos bizonyosságot szolgáltatnak arra nézve, hogy ez az elképzelés alapjában véve hamis. — Newyorki jelentés szerint a Newyork Times is elégtétellel regisztrálja a palesztinai kormány erélyes fellépését.

— HALALOZÁS. Sulyos csapás érte Weisz Jenőt a Fumosán rt. igazgatóját. Édesanyja, *özv. Weisz Izidorné*, szül. Grosz Róza, 76 éves korában elhunyt. Szerető gyermekei, közöttük egyetlen fia, Weisz Jenő féltő aggodalommal kísérték megboldogult édesanyjuk egészségi állapotát, amely az utóbbi időben nagyon legyengült és hiába való volt gyermekeinek és az orvosoknak minden igyekezete, végül is a kor ledöntötte e nemeslelkű uriaszonyt. *Özv. Weisz Izidorné* típusa volt a családját rajongásig szerető mély vallásosságtól telített zsidó uriaszonynak, akinek élete egész vonalán a szeretet, a szegények és gyámoltalanoknak felségélyezése volt lelkének legnagyobb gyönyörűsége. Halála éppen azért nemcsak szűkebbkörű családjában, de Satmar város és vidéke társadalmában osztatlan részvételt váltott ki. Temetése folyó hó 5-án ment végbe a Str. Petru Rares 35. sz. háznál, ahol megjelent Satmar város egész zsidó társadalma, a szegények nagy serege, akik ezuttal is demonstrálni kívántak azért a sok szívjóságért és a szegények iránti megértésért, amelyben a megboldogult matróna az elesetteket, árvákat és szegényeket részesítette. A temetésen Teitelbaum Joel ortodox főrabbi tartott gyászbeszédet, kiemelve az elhunyt jótékonyági érdemeit és rendkívüli vallásos érzületét, amelyben gyermekeit is nevelte. Majd az ortodox főkantor szívbemarkoló gyásznéke közepette megindult a gyászmenet az ortodox temető felé, ahol örök nyugalomra helyezték *özv. Weisz Izidornét*. Az elhunytat egyetlen fián kívül Mózes Nándor satmari földbirtokos neje, Grosz Sándor oradeai terménykereskedő neje, leányai, testvérei, unokái és kiterjedt rokonsága gyászolják.

— Egy „illegális” öngyilkos lett. (Jeruzsálem). Egy konstantinápolyi 63 éves zsidó nő a safedi állami kórházban felakasztotta magát. Amikor Meron mellett, mint illegális bevándorlót elfogták, már három napja nem evett és így vánszorgott a sivatagban. Az a férfi, aki arra vállalkozott, hogy átsegíti a határon, mindenből kifosztotta és aztán az uton elhagyta. Az volt minden vágya, hogy Palesztinába temessék el és mert félt, hogy kiutasítják és kénytelen lesz Törökországba visszavándorolni, ettől való félelmében követte el az öngyilkosságot.

— FUCHS ILA angol nyelvtanár a tanítást megkezdte str. Rimanóczy 12.

— Választási harcok a római hitközségben. (Róma). Az olasz belügyminiszter október 15-re tüzte ki a római hitközségi választásokat, amikor is megválasztják majd a hitközség vezetőségét. Jelenleg kormánybiztos áll a hitközség élén. A belügyminiszter néhány hónappal ezelőtt azért oszlatta fel a hitközség vezetőségét, mert a nem-cionista tagok lemondtak és az alapszabályok szerint, ha egyharmadnál több vezető lemond, úgy kormánybiztost neveznek ki ideiglenes vezetőnek. Illetékes körök véleménye szerint félnek attól, hogy rendkívül erős harc lesz a cionisták és anticionisták között. Turin főrabija dr Diesgni, a nem-cionista ellenzék erőteljes akciója miatt lemondott főrabbi-állásáról. A turini hitközség egyik legerősebb vára az anticionista zsidóságnak.

— Cáfolják az amerikai kölcsönt. (London). Illetékes helyről felkérték a palesztinai lapokat, hogy cáfolják meg a „Haarez”-nek azt a híreit, mely szerint amerikai pénzemberek ötmillió dollár kölcsönt nyújtanának a palesztinai mezőgazdaság felsegítésére. Ez a hír ily formában nem felel meg a valóságnak.

— Bukovinai zsidó orvos kezelte Windsor herceget. (Wien). Dr Phöbus Tuttnauer, legutóbbi bécsi tartózkodása alatt Windsor herceget kezelte. A hercegi pár több ízben megjelent az orvosnál, aki bukovinai származású és mint lelkes cionista ismert a bécsi zsidóság előtt.

— Egy híres olasz zsidó tudós halála. (Firenze). 80 esztendősen korán elhunyt Firenzében Alesandro Lustig szenátor, aki Olaszország egyik legkiválóbb tudósa volt. A patológia és bakteriologia terén alkotott maradandót. Előkelő trieszti családból származott. Számos tudományos akadémiának volt tagja, közöttük sok délamerikainak is. Háboru után foglalta el a firenzei egyetemen a pathológiai tanszéket. Elnöke volt az olaszországi rákellenes küzdelemnek is.

— Miron Christea patriarchát kitüntette Hitler. (București.) Fabricius német követ, Hitler vezérkancellár nevében a német Vöröskereszt kitüntetését nyújtotta át Miron Christeanak. A fővárosi sajtó kommentálja az eseményt. Ezzel kapcsolatban közlik azt is, hogy a romániai lelkészek gyűlésen kijelentették, hogy a „Curentul”-ban megjelent nyilatkozattal minden tekintetben azonosítják magukat.

— Zsidó bevándorlás Délamerikába. (Páris). A Hias Ica Emigration Association jelentése szerint az 1937. év első felében 2027 zsidó vándorolt be Argentínába. 1452 lengyel, 404 német és 171 vegyes állampolgár volt. Körülbelül azonos számú bevándorló volt, mint 1936-ban. Braziliába 1333 zsidó vándorolt be. Ezek közül 898 német, 300 lengyel és 165 egyéb állampolgár volt.

— Benősülhet Oradeán jólmenő fűszerüzlettel és ingatlanokkal rendelkező családba szolid fiatalember. Érdeklődők küldjék leveleiket a „Népünk” kiadóhivatalába további tájékoztatás végett „Özvegyasszony leánya” jelígre.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben

Str. Ep. Ciorogariu

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, belgyőző és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyamok.

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Str. Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 100

— Glückstahl Samu dr halála. Nagyszava van a magyarországi zsidó közéletben. Glückstahl Samu dr halt meg, a magyar rendház tagja, a pesti izr. hitközség elnöke. Halálával kapcsolatosan szombati gyászülést tartott a pesti hitközség elnöke, ahol Stern Samu elnök megköszönve a szavakkal parentálta el az elhunyt köztársasági férfit. A hitközség a maga halottjának kinti az elhunytat s temetése vasárnap után ment végbe, a Hősök Emléktápló előtti diszudvaron, ahol Stern Samu bucsút tarta el a hitközség nevében. Elhatározták, hogy a dohány-utcai templomban ülést tartanak napra gyászleppellel vonják be és kére mecsest gyujtanak. Budapesti nevezetesen Karafiáth Jenő dr főpolgármester és Székely Károly dr polgármester küldöttek részvételt.

— ARADON, ha jól és olcsón akar vendéglőjét, Piața Avram Jancu 11.

— India zsidó nábobja a német zsidó bevándorlásáért. (Bombay). D. Sassoon & Co, amely annak a Sassoon családnak tulajdona, amelyet a „keleti szchildjainak” neveznek, elő akarja segíteni a német zsidók braziliai emigrációját, Sir D. Sassoon, aki a ház főnöke, nyilatkozott, hogy azt mondta, hogy rövidesen ziliába megy, hogy ott tanulmányozza a vándorlási lehetőségeket. Szerinte zárt nízációt tart helyesnek, ahol az uccsaszabályok az elnökig mindenki zsidó legyen. A kormány azt a feltételt állította fel, csak jól képzett kolonisták jöhetnek tettebe.

— Hat évi fegyházra ítélték egy zsidó lázót. (Breslau). A glatzi büntetőbíró Heiman zsidó házalót, aki Csehországba jött Németországba, „fajgyalázás” miatt esztendei fegyházra ítélt. Ez eddig a leglyosabb büntetés, amelyet a német bíróságok hasonló deliktumokért kiszabtak. A nürnbergi bíróság ugyanakkor az 52 éves Arthur Strausst öt évi fegyházra ítélt, a fajgyalázásért és azzal indokolják a büntetést, hogy „a legsúlyosabb támadás a német nemzet életfelfogásával szemben. Ezért nem vették figyelembe az enyhítő körülményeket sem.

— FÜZŐ ÉS MELLTARTÓ legújabb modellekben ROSENZWEIG R. leányai a JUST-nél szereshetők be. Oradea, Ciorogariu 11. Főpostával szemben.

Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség jótékonycélú lórgysorsjátéka

Engedélyezve a Loteria de Stat által 3094 szám alatt 1937 augusztus 13-án

A sorsjegy ára

Lei 50

4000 sorsjegy

250 nyeresemény

A sorsjegy ára

Lei 50

Huzás 1937 október 24. Délelőtt 11 órakor a Zsidó Kulturothonban (Str. Mocioni 8.)

Főnyeresemények: Egy rádió 1938-astypus 4 lámpás, palesztinai hajójegy II. oszt., arany karkötő óra, ruhaszövetek, különböző keramikai porcellán és faragott dísz tárgyak, tea- és feketekávészervizek, ivókészletek, fényképezőgép, értékes román, héber, német, magyar könyvek, palesztinai díszműtárgyak.

Robu és Cuza agitációs útja Észak-Ardealban

hetek óta agitációs körúton vannak Ardealban. A baiamarei „kilengések” csak folytak Salajmegyében folytattak. Nemrég megjelentek a kék-ingesek Sülemedében, ahol épen nagyvásár volt és zsidó dalokkal toborozták össze a jóhiszemű falusi lakosságot, akiknek azután zsidó beszédek tartottak. Majd néhány megverték és a felzúgott paraszt tömeget a zsidó vásárosok sátrait kezdték bolni, akiknek nagy károkat okoztak. Baiamaren, ebben a szépfekvésű bányában, ahol alig fordult elő antiszemita kiállítás, a főtéren tartottak gyűlést. Itt is énekelték, majd programszerűen következett a zsidóverés. Resenzweig gyorsfénképezőgéppel ráfogták, hogy róluk akart felvételt készíteni és rátámadtak, megrugdosták. Az étteremben nagy mulatozást rendeztek, inzultáltak a zsidó vendégeket, akik elmenekültek. A kékingesek ezután vezéreikkel együtt folytatták útjukat Maramures felé. Itt tagon 50 ember előtt beszéltek és amiatt Bluac bányaigazgató ellen akartak betámadni, a bányamunkások elkergették őket. A városi színházban tartottak propaganda ülést. Alig száz embert tudtak összehívni. Majd Lázár Illés szülőfalujában tartottak agitálni, de ott a parasztok elkergették őket. Sighet határában megtámadták Perl zsidó tanárát, aki nem hagyta magát, mire elkergették. De inzultáltak a 72 éves id. Jakab Adolfot, aki a templomból igyekezett hárítani és véletlenül utjukba akadt. A hatóságok különben a legnagyobb körültekintéssel jártak Sigheten a közrend felett. A város

uccáin katonai járőrök és rendőrpátrulok cirkáltak.

Schifor csendőrnagy falvakon keresztül kíséri őket embereivel és megakadályozza a rendbontást. Így Borsán és Viseul de Sus-on sem történt semmiféle rendezavarás.

Általánosságban megállapítható, hogy sighet-i útjuk kudarcra járt, mert a lakosság nem dől be nagyhangú frázisaiknak és üres ígéreteknek. A hatóságok pedig kellő erélyvel járnak el.

LEGUJABB HIREK A CUZA ÉS ROBU MARAMURESI UTJARÓL

Tizenöt cuzista járta be autóval Maramures megyét s ez a néhány főnyi társaság terror alatt tartotta a megye lakosságát. Nagyon sok zsidó fejet betörték, de szerencsére nagyobb baj nem történt. Jellemző az ijedségre, amelyet okoztak, hogy pénteken reggel hat órakor imádkoztak minden faluban, nehogy később találkozzanak velük. Estefele pedig alig mentek imádkozni Sigheten, sem szombat reggel, mert féltek kimenni az utcára.

Legszomorubb volt, amikor Cuza és Robu visszatértek a falvakból, három strámlit (szőrmekucsmát) hoztak magukkal és a piac téren fünek-fának ajánlották megvételre, darabonként 500 lejért. Kiderült, hogy a falvakban lekapták szerencsétlen öreg emberek fejéről és magukkal vitték. Talán ez a legjellemzőbb az egész „hódító” hadjáratra, hogy „komoly” mozgalom legfőbb reprezentánsai egyebet sem csináltak, mint árusítottak elvett strámlit a sighet-i utcákon. S még egyet tettek: terror alatt tartották egy dolgozó megye egész lakosságát s főleg annak zsidóságát. A hatóságok megtették különben kötelességüket.

Leon Blum zsidó megnyilatkozásai

Leon Blum francia miniszterelnöknek valószínűleg rendkívül fontos megbízást kapott Amerikába utazik és arról is szó van, hogy washingtoni nagykövete lesz Franciaországban. Nem kell hozzá „jólinformált” polárnak lenni, ha elgondoljuk, hogy Blum francia missziója történelmi jelentőségű a népi demokráciák összefogásában. Roosewelt bejárta az Amerikát, aki élesen elítélte a fasizmusok szörvényszakosságait, tisztán láthatjuk, hogy a két világháború közötti világnézet harca nem fog egyháztól elzárkózni és döntést fognak provokálni. Ne felejtjük el, hogy a zsidóknak és demokratikus érzelmű em-

bereknek csak a mi zsidó eszméinknél. Léon Blum, akire ez a történelmi jelentőségű misszió vár, — amint azt már többször megírtuk — igen jó zsidóérelmü államférfi.

Ezen a napokban írták külföldi lapok, hogy szüleinek halálozási évfordulóján, más négy fivérével együtt, összegyűlnek és meglátogatják szülei sírját. Ez azt jelenti, hogy dacára szocialista felfogásának és beállítottságának, a „zsidó szív” nem tagadja meg magát.

Amint hogy tanujelét adta ennek most is, amikor Prágában Masaryk elnök temetésén vett részt. Pontosán szeptember 23-án este meglátogatta Léon Blum a prágai Altneuschul-t. Ez a történelmi nevezetességű templom minden kultúrember érdeklődését felkelti, hát még Léon Blum-ét, aki hataalmas pozícióján kívül, egyik legkultúraltabb férfiak is korunknak. A nagy államférfit különben a zsidó hitközség egyik tisztviselője üdvözölte héber és francia nyelven, mire Blum kijelentette válaszában, hogy mindenkor hű fia a zsidóságnak. A miniszterelnök-helyettes kíséretében volt felesége és leánya.

Az érdekes és nagymultu templomban az „Altneuschulban” hosszabb ideig tartózkodtak és nagy érdeklődéssel figyelték a régi templomra vonatkozó magyarázatokat. A templomból a temetőbe ment Léon Blum, a régi zsidó temetőbe, ahol Rabbi Löw sírja van és ott is mindent a legaprólékosabban megtekintett.

Erre a látogatásra különösen nem kell büszkének lennünk, mert valljuk be, hogy ilyen érdekes és nagyjelentőségű zsidó emlékeinket kell annyira legalább tisztelnünk, mint egy élő

Máj, epe, vese, idült

(krónikus) gyomor- és bélmegebetegedések, ideges fejfájás, álmatlanság, hányinger, hányás, szédülés, savtúltengés eseteiben az amerikai gyógynövényből készült világhírű „Gastro D” szép eredményeiről a világ orvosi szaktekintélyei hosszú cikkekben számoltak be orvosi lapokban.

Gastro D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában București, Calea Victoriei 124.

nagy férfit a zsidóságnak. De érdekes, hogy találkozott és Masaryk elnök még halálában is szolgálatot tett a zsidóságnak azzal, hogy összeismertkedtek: a prágai Altneuschul és Léon Blum. Ki tudja, milyen mély és kihatásában jelentős impressziókat szerzett a francia miniszterelnök-helyettes, a prágai napok alatt? ...

November 25-én tartja első választmányi ülését az ardeali orth. Központi Iroda új választmányja

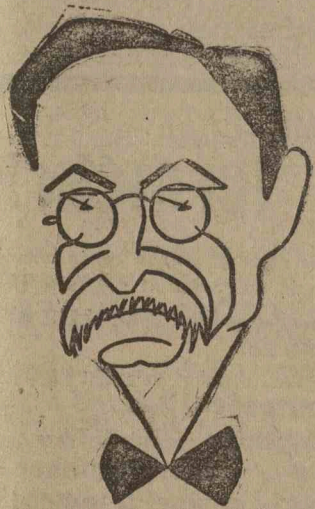
Cluj. A nyár elején ujonnan megválasztott orth. központi irodai választmány első ülését folyó hó 25-én tartja Clujon. Kétségtelen, hogy súlyos körülmények között ül össze az Iroda ujonnan megválasztott választmányja, ezuttal első ízben, mivel szanálnia kell első sorban önmagát úgy felfogásban, mint anyagiakban. A Központi Irodára nagy feladatok várnak, a dezorganizált hitközségek összefogása érdekében és első sorban önmagának kell megteremtene az anyagi bázist, amely összefüggésben van a saját szervezetének kiépítésével, valamint a hitközségek egyensúlyba hozásával.

Ha az ardeali ortodoxia hivatásos tényezői azt akarják, hogy valóban összefogó szerv és szilárd keret legyen az Iroda, akkor mindent el kell kövessenek, hogy annak zavartalan munkája biztosítható legyen. Egyrészt anyagi támogatással, másrészt azzal, hogy vezetőik intenzív részt kérjenek a munkából. Ez pedig csak olyan módon lehetséges, hogy az immár definitív megválasztott ös elnök: Wézel Albert főrabbi körül csoportosulva, intenzivitást és lendületet visznek be az Iroda közéletébe. Az Iroda ma már nem támaszkodhat külső erőnek anyagi erősítésére, hiszen, mint ismeretes, a kormány a kultuszszubvenciót teljesen megvonta egy hitközségtől, mint szervezetétől és rabbikarától és így egyedüli bázisa az ortodoxia szervezetének fenntartása csak önmaguk erejére van bízva.

Egyik legfontosabb pontja a választmányi ülésnek a központi vezetőség megválasztása lesz, amely tíz világi és öt rabbi tagból áll, amely utóbbi egyuttal az Iroda legmagasabb egyházi szerve (Waad Harabbonim). Ennek összeállítása annál is inkább lényeges momentuma a 25-iki ülésnek, mivel annak összetétele van hivatva az ardeali ortodoxia jövőbeni sorsát előnyösen, vagy hátrányára befolyásolni. Lényeges kérdés az alelnöki állások betöltése is, hiszen a legutóbbi konferencia ennek megválasztását teljesen nyitva hagyta s így az elnöki helyettesítést oly módon kell megoldani, hogy ebből utólagosan semmiféle hátrány ne származzék sem az Irodára, s ezen keresztül az ardeali ortodoxiára. Mindenesetre ezeknél főleg a nagyhitközségek igényeit kell szem előtt tartani, mivel ezek adják úgy a morális, mint a materiális súlyt az ardeali ortodoxiának.

A választmányi ülést érdeklődés előzi meg. Mi pedig érdemben a gyűlés lefolyása és határozatai után térünk vissza.

— ELJEGYZÉS. Goldberger Klári (Jibou) és Engel Miksa (Simleul-Silvaniei) jegyzesek. (M. k. é. h.)

eknek minden vitán felül, a francia-angol-amerikai békeszerető demokratikus fronton a győzelemért kell minden áron harcolni. De ez már a napi politika utvesztője, ma-

Gyökeres átalakulás előtt áll Palesztina

A Zsidó Távirati Iroda részletes tudósítást közöl Jeruzsálemből a fejleményekről, amelyek világosan arra mutatnak, hogy gyökeres átalakulás előtt áll a belpolitikai helyzet Palesztinában. Mialatt az arab nemzeti mozgalom eddigi vezérkarát, amely a gyűlöletes agitáció és terror uralmát teremtette meg a országban, sorra deportálják és ily módon kiemelik a palesztinai közéletből, máris forgalomban vannak új nevek, amelyeknek viselőiben a régi pártvezérek utódait látják. Ezek az utódok természetesen a mérsékelt arab irányzatot képviselik és reményt nyújtanak egy angol-arab-zsidó békepolitika számára. Nashashibi, az arab nemzetvédelmi párt elnöke, a főmufti nagy riválisa volna a jövő embere. A terroristák természetesen további ellenállást fejtenek ki és egyfelől sztrájkra láztatják és kényszerítik a lakosságot, másfelől súlyosan megfenyegetik azokat az arab személyiségeket, akik hajlandók volnának elfogadni azokat a mértékosakat, amelyeket a letartóztatott és deportált nacionalista arab vezetők viseltek eddig.

A palesztinai zsidóság ugyanekkor komoly felelősséggel és türelemmel figyeli az eseményeket és készenlétben áll minden lehetőségre.

FONTOS TANÁCSKOZÁSOK

A palesztinai kormány, mielőtt súlyos rendszabályait kiadta a rend helyreállítása érdekében, előbb nagyfontosságú értekezletet tartott. Elnökölt Battershill főtitkár, aki a szabadságon levő főkormányzót helyettesíti. Résztvett ezen Wavel vezérőrnagy, a palesztinai haderők parancsnoka, Mc. Laren jeruzsálemi kormányzó és a rendőrség megbízottja. Közben Battershill telefonon beszélt a londoni gyarmatiügyi hivattal és az Angliában tartózkodó Wauchope főkormányzóval.

48 óra alatt kétszáz embert tartóztattak le. Számos arab notabilitást, akik tevékeny részt vettek az eddigi angolelles agitációban. A letartóztatottak nagyrésze a mufti hívei közé tartozik.

ANDREWS MEGGYILKOLÁSA

A galilei angol kormányzó megölése a legnagyobb felháborodást keltette a palesztinai angol és zsidó, de a londoni közvéleményben is. Andrews halálával kapcsolatosan a egész héber sajtó meleg részvétellel emlékezik meg. Tökéletesen beszélt héberül és sok zsidó barátja volt. Nathania kolónián lakott és Felső-Galilea kormányzója volt. Temetésén Ben Zwi képviselte a Waad Leumit. Nathania kolónián fekete zászlókat tüztek ki. A jeruzsálemi Jesurun zsinagógában gyászistentiszteletet tartottak Andrews emlékére.

Dr. Chaim Weizman, Lord Melchett és Shertok kíséretében részvétlátogatást tettek a londoni gyarmatiügyi hivattalban. A „Times” ezzel kapcsolatosan írott cikkében kihangsúlyozza, hogy a királyi bizottság jelentése is megállapította, hogy a mufti, mint a legfelsőbb tanács elnöke teljes mértékben felelős a terrorcselekményekért. Andrews-nek a lap szerint kitűnő összeköttetései voltak arab körökkel is és amikor arról volt szó, hogy az arabok megjelennek-e a királyi bizottság előtt, ő közvetített. De mert a felosztás híve volt, a terroristák életére törték és most meggyilkolták.

Az angol hatóságok az egész országban folytatják akciójukat az arab nemzeti mozgalom vezérei ellen. Sorozatos letartóztatások és házkutatások történtek. Különösen nagy kutatást rendeztek a hatóságok az Arab Bank épületében. A bank könyveit angol könyvelési szakértők vizsgálják át annak megállapítása céljából, hogy milyen összegeket for-

ditott az intézet terrorista célokra. Számos dokumentumot és pénzalapot elkoboztak.

Az angol hatóságoknak eltökélt szándéka csirájában elfojtani minden erőszakosságot és kilengést. Ennek érdekében a Palesztinában állomásozó összes angol csapatokat a kaszányákba vonták össze. Jeruzsálem, Haifa és Jaffa fontosabb stratégiai pontjain gépfegyveres osztagokat állítottak fel. Rendőrosztagok és katonai patulok járják be páncélkocsikon az egész országot.

A LETARTÓZTATOTT ARAB VEZÉREK DEPORTÁLÁSA

A „Sussex” angol cirkáló elhagyta a haifai kikötőt. Fedélzetén volt a letartóztatott arab vezérkar négy tagja. A hajó később visszatért a kikötőbe, amiből arra következettek, hogy az arab vezéreket egy másik angol hadihajóra tették át, amely őket az Indiai óceánon levő Seychellen szigetcsoporthoz szállította. A deportált vezérek: Achmed Hilmi pasha, az Arab Bank elnöke, Fuad Effendi Saba, a legfelsőbb arab tanács főtitkára, Jacob Effendi Ghusszein, a tanács egyik legszemélyesebb tagja és dr. Husszein Fakhri Effendi el Khalidi, Jeruzsálem főpolgármestere. Dr. Jemal el Husseint, az arab nemzeti párt elnökét még nem sikerült elfogniok. A hatóságoknak. Hír szerint külföldre menekült a mufti-párt politikai vezetője.

UJABB TERROR

Jeruzsálem új városrészeiben abszolút nyugalom uralkodik, az óvárosban viszont igen feszült a léghő. Arab ifjúsági csoportok vonulnak át az óváros utcáin és kényszerítik az arab kereskedőket üzleteiknek bezárására. A rendőrség több ízben szétoszlatta a tüntetőket és többek közülök letartóztatott.

MEGSZÖKÖTT A FŐMUFTI

A napokban az a hír terjedt el Palesztinában, hogy Haj Amin el Husszeini, a jeruzsálemi főmufti elmenekült az Omár-mecsetből, ahová híveivel bezárkózott. Bizonyos körökben valószínűnek tartják, hogy az angolok szándékosan szökni hagyták a főmuftit, mivel letartóztatása elkerülhetetlen súlyos zavargásokat idézett volna elő az egész országban. Menekülése előtt a mufti rejték helyéről titkos kurirjai útján kacsolatot teremtett a külvilággal és felhívást intézett az arabokhoz, hogy szintessék be a sztrájkot és vegyék fel újra a munkát.

A kormány hivatalos közleményt adott amelyben kijelenti, hogy a főmuftinak a legújabb mohamedán törvényszék elnökévé való kinevezését tiltja a törvény. Erre a nyilatkozatra volt szükség, miután egyes arab notabilitások képen akarták rehabilitálni az állásából elmozdított muftit, hogy a mohamedán törvényszék legújabb elnökévé választják meg.

Több arab vezető személyiség — akikről hírvárja, hogy a mufti utódai lesznek — felleveket kapott a terroristáktól, amelyekben szólítják őket, hogy életükkel játszanak, ha megadják a főmufti által betöltött méltóságot. A zsidó kény az az általános vélemény, hogy a szélesebb arab nacionalista vezetők kiküszöbölésére a palesztinai arabok vezére Ragheb Nashashibi jeruzsálem volt főpolgármestere, a főmufti utódja válna, aki tudvalevően a mérsékelt arab irányzatot képviseli. Remélik, hogy ezen az úton sikerülni fog helyreállítani a békét az országban. Dr. Khaldi főpolgármester helyett Shaker kereskedelmi kamara angol elnöke fogadta el a lenes jelleggel.

ZSIDÓ ÖNVÉDELMI CSAPATOK VÉDELMI VERIK AZ ARAB TERRORISTÁKAL

A safedi zsidó negyed ellen fegyveres támadást kíséreltek meg az arab terroristák, a zsidó védelmi csapatok azonban visszaverték a támadást. Sebesülés nem történt.

Jaffában letartóztattak néhány zsidó katonát, akik röpiratokat terjesztettek, amelyekben az angol imperializmus elleni harca szólították a lakosságot. Ezeket is deportálni fogják.

AZ UJ ANGOL BIZOTTSÁG

A „Falestin” arab lap londoni jelentése szerint tudni véli, hogy november havában indul Jeruzsálembe az új angol bizottság, amelyet a királyi bizottsági felhatalmazás alapján küldött a kormány a felosztási terv alaposabb tanulmányozására. Ezt a bizottságot az angol parlament megválasztani, amely november elején kezd megülni. A parlament állásfoglalása után a bizottság nyomban Palesztinába indul. A bizottság igyekeznék fog közeledést létrehozni az arab zsidók között. Igen széles hatáskörrel fogják hárni a bizottságot, amely nem csupán a zsidó és arab állam határainak megállapításával fog foglalkozni. A bizottság mérlegelni fog annak lehetőségét is, hogy Jeruzsálemet a zsidó államhoz csatolják-e, vagy pedig felosztják a zsidók és az arabok között.

Kérjen mindenütt

elsősorban palesztinai termékeket

Olajbogyóból készült tiszta és izletes SHEMEN ételolajat.

Népszerű SHEMEN-MENORA szappant, amely gyermekek és érzékenybőrűeknek egyaránt ártalmatlan.

ADIN, CARMEL, FLOWERS, GALIL mosdószappant - SHEMEN.

SHEMEN-borotvaszappant.

Rison-le-Zionban gyártott arany és ezüst OKAVA-borotvapengéket.

Romániai főképviselet: „HIRMO” București, B-dul Domnitorului 3

Temesváron: Káldory Marcel, Str. Paris 5.

Braşovban: Deutsch Zsigmond, Str. Sf. Ioan 2,

Satu-Maren: Fekete József, Str. Berthelot 52.

Vitaminus narancs, citrom, banán, ananász, étkezőmandarin és grapefruit SHARONA-szirupok.

Ramat-Ganban gyártott PALALU Y alumínium edényeket.

Hilló és éterikus olajokat, valamint FRUTARON-eszenciákat — Haifa.

LUCIO acélvattát — Petach-Tikva.

FRUTARON-féle 100% Vanillinát — Haifa.

ONYA karbonpapírt és indigót — Tel-Aviv.

Clujon: Körösy Tibor, Str. Nic. Iorga 19.

Oradeán: London Armin, Str. Millerand 9.

Német menekültek katasztrófiája a cseh-zlovák köztársaságban

Prágai lapok híradása szerint a német-germán hatóságoktól, amelyben arra utasítják, hogy a nekik kiutalt kerületbe költözzék. A lapok szerint a kormány teljesen konformista akarja ezeket a kerületeket a menekültek. A szudétanémet kisebb lapok, úgy-úgy Henlein lapja, a „Die Zeit” is, természetesen erősen támadják az emigránsokat, a cseh lapok közül is, például a „Narodni listy” még azt kéri, hogy koncentrációs táborok kerüljenek. Ezzel szemben a haladatosabb szellemű újságok azt kérik, hogy a kormány ne tegye tönkre a szerencsétlen menekülteket. A Prager Montagsblatt azt írja, hogy Prágában lakó emigránsok rövidesen a foglalkozást fogják kapni, hogy elhagyják a földet, amihez a lap megjegyzi, hogy hihetetlenül tűnik, hogy egy demokratikus állam ez a szobakerülhet.

A zsidó menekültek helyzetének tisztázásáért a zsidó távirati iroda a cseh-zlovák menekültügyi segélybizottság elnökének fordult felvilágosítás végett, aki a következőket mondotta:

Tény az, hogy a kormány azt tervezi, hogy a nyolc kerületre osztja a menekülteket, hogy eltávolozniuk nem lesz szabad, hogy ott letelepedjenek. Valószínű, hogy a zsidó menekültek sem kímélteinek majd meg. Számunkra katasztrófális lenne ez az intézkedés. Ezen az az ok, mert ezekben a kerületekbe laknak zsidó és ezáltal a segélyezés nehézségeibe fog ütközni. De az a kérdés, hogy a helyzetet, hogy ezekben a kerületekben lakások nincsenek, ahol a menekültek elhelyezhetők volnának. Schmolka a zsidó elnök, aki a nyilatkozatot adta, azt mondta, hogy felkeresték az illetékes miniszteriumokat is és a nemzetközi nőszövetségek Luhačovice-ben tartott IX. kongresszusán előterjesztette ezt a kérdést, ahol el is hozták, hogy egy vegyes bizottságot küldjék, amely részben hatósági személyekből, részben a komité tagjaiból fog állni és ez az egyes család helyzetét külön bevizsgálja és aszerint intézkedik majd, ahogy szükségesnek látja. Ha szükségesnek látják, akkor a komité garantálni is fogja a menekültekért, hogy nem lesz panasz, az ideiglenes lakóhelyükön maradnak.

Schmolka asszony szerint valamilyen megoldási módot kell találni ennek a kérdésnek az elintézésére. Különösen azoknak nehéz a helyzete, akik egy kis tőkével kerültek a CSR területére és ott szerény existenciát alapítottak maguknak. Ezek már kétszer elszenvedték vagyonkájuk nagyrészenek elvesztését, most még ezt a roncs-vagyont is ott kell hagyni, örök időkre keresetképtelenek lesznek. De a látszat szerint éppen ezek az existenciájukat veszítő emigránsok helyzete nehezebb. Kétségtelenül, hogy a segélybizottságoknak a tevékenységük ezentúl még szélesebb körben kell legyen. Viszont ezek a magánkezdeményezések nehezen tudnak megbirkózni ezekkel a nehézségekkel, azért preventive meg kell látni, hogy ebből a rayonirozásból valóban mit lehet várni. Valamilyen módon, külföldi segítség intervenciójával is, oda kell hassunk, hogy ez a tervezet ne valósuljon meg.

Valóságos művészet, ahogy megváltják az alak formái és vonalai, soványító, de nemkülönül is, egy jó fűzőben, ha rendszeresen viseljük. Mióta olvastam Dr. br. Kéthly nyilatkozatát a fűzők kurák ártalmasságáról, elhatároztam, hogy megveszem velem és inkább a sokat dicséretet.

Kovács Sándorné
Fűzőspecialistánál (Nilgész-telep) rendelj egy jó fűzőt és melltartót vagy princess, azt természetesen megfelelően formálja.

Nagy iskolai cipővásár

Kiváló minőségű fiu- és leánycipők előírással formában:

26-30-ig	290 lei
31-35-ig	340 lei
36-39-ig	390 lei

Fiu és leány sportcipők fekete erős Bizon bőrből, békanyelvvel:

36-30-ig	325 lei
31-35-ig	425 lei
36-39-ig	500 lei

Ugyanez barnában kevés árdiszferenciával drágább.

„Caurom” prima gumi talpu vászon tornacipők:

31-34-ig	80 lei
35-41-ig	90 lei

Tanulóknak, valamint a tantestület tagjainak az összes cipőkből nagy árkedvezmény!

FAUR LUX
cipőárúháza
Oradea, B-dul Reg. Ferdinand 3.
Heyman-mozi mellett. Telefon 301.
Fiókok: Avram Iancu-u. 5. - Reg. Ferdinand 11.

—Felmentették a vád alá helyezett bucovinai cionistákat. Cernăuți-ből jelentik: A cionista alapok gyűjtésének betiltása kapcsán 98 cionista ellen vádat emeltek, hogy pénzt gyűjtöttek általános zsidó és cionista célokra. A cernăuți törvényszék a napokban tárgyalta az ügyet és felmentette az összes vádlottakat.

Őszi nagylakarításhoz

vásároljunk: festéket, padlólakot, ruha- és hajkefét, falporlót, parkettkefét, parkettaszót, bőr lábtörölőt, nád- és tollporlót, ecseteket, lakkokat, bogárritkót stb. legolcsóbb áron

Stern S. Endre

cégnél Oradea, Str. Nic. Iorga 10. Telefon 378.
(Weinstein fűszeressel szemben). **Cimre nagyon kérem ügvegni!**

Minőségben árákban izlésben

SZÖVEI

különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás!

Havas és Grünfeld

posztóárúház
Oradea, Piața Regina Maria 1. (Kishidő)

VULCAN

Oradea, Bulv. Reg. Ferd. 1.

legolcsóbban árusít a k t a t á s k á t i s k o l a t á s k á t

Uj butorüzlet

Oradean, Str. Cosbuc. Palace Hotel mellett

Butorvétel előtt tekintse meg az „**Aria**” cég (Str. Cosbuc) butorkiállítását

Olcso árak, modern formák, elsőrendű kivitel.

Párisi fűzőmodellek

Vidékieknek prompt készítünk.

FUCHS MANCI

fűzőszalonban, Rimanóczy-u. 12.

